

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Národní hospodářství



ANALÝZA VÝVOJE NEZAMĚSTNANOSTI
V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 2007 -
2017

bakalářská práce

Autor: Rostislav Rada

Vedoucí práce: Ing. Jan Kozák

Rok: 2019

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

Rostislav Rada
V Praze, dne 8. 5. 2019

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Janu Kozákovi za vedení bakalářské práce, cenné rady, připomínky, konzultace a ochotu, které mi velmi pomohly při psaní této práce.

Poděkování také patří mé rodině a přátelům za podporu po celou dobu studia.

Zadání práce

Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra hospodářské a sociální politiky

Národohospodářská fakulta
Akademický rok: 2018/2019



ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Rostislav Rada**
Studijní program: **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor: **Národní hospodářství**
Název tématu: **Analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice v letech 2007 – 2017**

Zásady pro vypracování:

1. Cíl práce
Cílem práce je analyzovat nezaměstnanost v České republice v letech 2007 – 2017. Důraz bude kladen na analýzu příčin nejvyšší nezaměstnanosti v historii České republiky. Dílčím cílem práce je zhodnocení dopadů nízké nezaměstnanosti na českou ekonomiku a formulace hospodářsko-politických implikací pro trh práce a z nich vyvozených doporučení.
2. Význam, aktuálnost nebo očekávaný přínos tématu:
Ekonomika v České republice se v letech 2014 – 2018 nachází v období konjunktury, kdy jsme svědky historicky nejvyšší míry nezaměstnanosti v historii samostatné ČR. Často se tak setkáváme s mnoha dez/interpretacemi tohoto fenoménu. Pro hospodářskou politiku je velmi důležité identifikovat a řádně analyzovat příčiny a důsledky tohoto jevu.
3. Charakteristika teoretické části:
V teoretické části práce budou představeny teorie týkající se nezaměstnanosti a trhu práce. Bude vysvětlen samotný pojem nezaměstnanost, druhy nezaměstnanosti a následky nezaměstnanosti. Dále budou představeny relevantní teorie hospodářského cyklu. V neposlední řadě bude popsán ukazatel HDP a vybrané makroekonomické ukazatele.
4. Charakteristika praktické části:
Praktická část bude zaměřena na analýzu vývoje nezaměstnanosti v letech 2007 – 2017. Budou identifikovány hlavní faktory ovlivňující nezaměstnanost v ČR, budou popsány hlavní specifika trhu práce v ČR a vše bude zasazeno do kontextu vývoje hospodářského cyklu a vývoje HDP. Na závěr budou formulována hospodářsko-politická doporučení.

Rozsah práce: 45

Seznam odborné literatury:

1. BROŽOVÁ, D. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0.
2. NORDHAUS, W D. – SAMUELSON, P A. *Economics*. New York: McGraw-Hill, 1989. ISBN 0-07-054786-6.
3. HORÁK, P. – HORÁKOVÁ, M. – SIROVÁTKA, T. *Česká politika zaměstnanosti v době krize a po krizi*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií v nakl. Albert, 2014. ISBN 978-80-210-7149-0.
4. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-08-3.
5. CZESANÝ, S. *Hospodářský cyklus : teorie, monitorování, analýza, prognóza*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1.
6. MALÁ, Ivana a Adam ČABLA. VYUŽITÍ METOD ANALÝZY PŘEŽITÍ PRO MODELOVÁNÍ DOBY NEZAMĚSTNANOSTI V ČESKÉ REPUBLICE. *Politická ekonomie*. 2017, 2017(4), 19. ISSN 2336-8225.
7. DOBOS, IMRE a ISTVÁN ÁBEL. A THEORY OF ECONOMIC CYCLES. *Society* [online]. 2018, 40(2), 169-184 [cit. 2018-10-13]. DOI: 10.1556/204.2018.40.2.1. ISSN 15889726.
8. KANTOVÁ, Marcela, Šárka PRUDKÁ, Markéta ARLTOVÁ a Magdaléna KOTÝNKOVÁ. EFEKTIVITA TRHU PRÁCE VE SVĚTLE OPATŘENÍ KONCEPTU FLEXIKURITY: PŘÍKLAD ČESKÉ REPUBLIKY A ŠVÉDSKA V LETECH 2006–2015. *Politická ekonomie*. 2018, 2018(4), 19. ISSN 2336-8225.
9. MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 978-80-7169891-3.
10. PÍCL, Michal a Petr RICHTER. MINIMÁLNÍ MZDA A JEJÍ VLIV NA NEZAMĚSTNANOST V ČR. *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. 2014, , 51-65 [cit. 2018-10-13]. ISSN 18042112.
11. SLANÝ, Martin. Tři neradostné poznámky k nízké nezaměstnanosti. In: ŠEBESTA, Filip. *IVK v roce pátém*. Praha : Institut Václava Klause, 2018, s. 102–107. 192 s. ISBN 978-80-7542-043-5.

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: prosinec 2018

Rostislav Rada
Řešitel



doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Vedoucí katedry



Ing. Jan Kozák
Vedoucí práce



prof. Ing. Zdeněk Chytil, CSc.
Děkan NF VŠE



Abstrakt

Práce se zabývá analýzou nezaměstnanosti v České republice od roku 2007 do 1. poloviny roku 2018. Poskytuje ucelený pohled na trh práce, který je významně ovlivněn nízkou nezaměstnaností. Úvod teoretické části je zaměřen na trh práce a vysvětlení nabídky práce a poptávky po práci. Dále je komplexně popsána nezaměstnanost. Vysvětlena je zde historie nezaměstnanosti, důsledky nezaměstnanosti, státní politika zaměstnanosti a samotný výpočet míry nezaměstnanosti. Poslední část je věnována hospodářskému cyklu a makroekonomickému ukazateli – HDP. Praktická část se v první řadě zabývá analýzou nezaměstnanosti. Předmětem zkoumání jsou tři možné příčiny nízké nezaměstnanosti: ekonomický růst, se zaměřením na zpracovatelský průmysl, aktivní politika zaměstnanosti a věková struktura obyvatel, která cílí na skupinu obyvatel ve věku 15 – 64 let. Zejména díky kombinaci těchto tří faktorů je v České republice velmi nízká nezaměstnanost a na trhu práce je evidován nedostatek pracovní síly. Práce se dále zabývá důsledky nízké nezaměstnanosti. Jelikož existuje spousta negativních jevů kvůli nízké nezaměstnanosti, poslední část práce hledá jejich možná řešení. Analyzovanými řešeními jsou Průmysl 4.0 a migrace. Tyto typy řešení jsou již na trhu práce uplatňovány, proto je zde popsán jejich dosavadní průběh a závěrem jsou stanoveny predikce a doporučení do budoucích let. Přínosem práce je analýza příčin nízké nezaměstnanosti, zhodnocení dopadů nízké nezaměstnanosti a návrh jejich řešení.

JEL klasifikace: E24, E29, F22, F43, J2

klíčová slova: Nezaměstnanost, trh práce, ekonomický růst, APZ, pracovní síla, recese, zpracovatelský průmysl

Abstract

The thesis deals with the analysis of unemployment in the Czech Republic from 2007 to the first half of 2018. It provides a comprehensive view of the labour market, which is significantly affected by low unemployment. Introduction of the theoretical part is focused on labour market and explanation of labour supply and demand for labour. Furthermore, unemployment is comprehensively described. It explains the history of unemployment, the consequences of unemployment, state employment policy and the calculation of unemployment. The last part is devoted to the economic cycle and macroeconomic indicator – GDP. The practical part deals primarily with the analysis of unemployment. The subject of the research is three possible causes of low unemployment: economic growth, focusing on manufacturing, active employment policy and the age structure of the population, which targets a group of people aged 15 – 64. Especially thanks to the combination of these three factors, unemployment is very low in the Czech Republic and a shortage of labour force is recorded in the labour market. The thesis also deals with the consequences of low unemployment. Since there are many negative phenomena due to low unemployment, the last part of the thesis is looking for possible solutions. The solutions analyzed are Industry 4.0 and Migration. These types of solutions are already applied on the labour market, so their progress is described here, and predictions and recommendations for future years are set. The benefit of this work is the analysis of the causes of low unemployment, the evaluation of the effects of low unemployment and the proposal of their solution.

JEL Classification: E24, E29, F22, F43, J2

Keywords: Unemployment, labour market, economic growth, ALMP, labour force, recession, manufacturing industry

Seznam zkratk:

APZ – Aktivní politika zaměstnanosti

PPZ – Pasivní politika zaměstnanosti

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

ČSÚ – Český statistický úřad

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

ÚP – Úřad práce

ČR – Česká republika

HDP – Hrubý domácí produkt

ESF – Evropský sociální fond

VPP – Veřejně prospěšné práce

SÚPM – Společensky účelná pracovní místa

OKD – Ostravsko - karvinské doly

USA – Spojené státy americké

PNO – Podíl nezaměstnaných osob

UoZ – Uchazeči o zaměstnání

VPM – Volná pracovní místa

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

FED – Federální rezervní systém

Obsah

Úvod.....	1
Teoretická část	3
1. Trh práce	3
1.1 Nabídka na trhu práce	3
1.2 Poptávka na trhu práce	4
1.3 Rovnováha na trhu práce	5
2. Nezaměstnanost.....	7
2.1 Důsledky nezaměstnanosti	7
2.1.1 Ekonomické dopady	7
2.1.2 Sociální dopady	8
2.2 Typy nezaměstnanosti	8
2.2.1 Přirozená nezaměstnanost	8
2.2.2 Dobrovolná nezaměstnanost.....	9
2.2.3 Nedobrovolná nezaměstnanost	9
2.2.4 Frikční nezaměstnanost.....	9
2.2.5 Strukturální (technologická) nezaměstnanost	10
2.2.6 Cyklická a sezonní nezaměstnanost.....	10
2.3 Státní politika zaměstnanosti	10
2.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti	11
2.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti	13
2.3.3 Financování politiky zaměstnanosti.....	13
2.4 Výpočet míry nezaměstnanosti.....	14
2.4.1 Výpočet míry nezaměstnanosti podle ČSÚ	16
2.4.2 Výpočet míry nezaměstnanosti podle MPSV	16

3. Hospodářský cyklus.....	17
3.1 Strukturální a cyklické výkyvy	17
3.2 Charakteristika hospodářského cyklu.....	17
3.3 Fáze hospodářského cyklu.....	17
3.4 Příčiny hospodářských cyklů	19
4. Hrubý domácí produkt (HDP).....	20
Praktická část.....	21
5. Analýza vývoje nezaměstnanosti v letech 2007 – 1. polovinou roku 2018.....	22
5.1 Rok 2007 – 2008 a nástup ekonomické krize	22
5.2 Rok 2009 – 2013 ve znamení ekonomické krize	23
5.3 Rok 2014 – 1. polovina roku 2018 ve znamení ekonomického růstu.....	26
5.4 Shrnutí vývoje nezaměstnanosti mezi lety 2007 – 1. polovinou roku 2018.....	30
6. Faktory ovlivňující nezaměstnanost	31
6.1 Ekonomický růst	31
6.1.1 Okunův zákon.....	32
6.1.1.1 Platnost Okunova zákona v ČR	33
6.1.2 Analýza ekonomického růstu v ČR mezi lety 2007 – 2017 se zaměřením na průmysl	35
6.1.3 Vliv průmyslu na celkovém počtu zaměstnanců	39
6.1.3.1 Celkové shrnutí vlivu zpracovatelského průmyslu na nezaměstnanost	44
6.2 Aktivní politika zaměstnanosti	46
6.2.1 Shrnutí vlivu APZ na nezaměstnanost	50
6.3 Věková struktura obyvatelstva.....	51
7. Shrnutí příčin a důsledky nízké nezaměstnanosti.....	54
7.1 Shrnutí příčin nízké nezaměstnanosti.....	54

7.2 Důsledky nízké nezaměstnanosti	54
7.2.1 Pozitivní strana nízké nezaměstnanosti	55
7.2.2 Negativní strana nízké nezaměstnanosti	55
8. Řešení problému s nedostatkem pracovní síly	56
8.1 Průmysl 4.0	57
8.2 Migrace	58
Závěr	62
Seznam grafů	66
Seznam tabulek a obrázků	68
Seznam literatury a dalších pramenů	69
Knižní zdroje:	69
Online zdroje:	70

Úvod

S problémem nezaměstnanosti se v novodobé historii poprvé setkáváme za dob České a Slovenské Federativní republiky, kdy byl svrhnutý socialistický, nedemokratický režim, řízený komunistickou stranou, který „realizoval“ tzv. nulovou nezaměstnanost. Centrálně řízená ekonomika byla nahrazena demokratickým systémem, pro který je typická tržní či spíše smíšená ekonomika. Svržení socialistického režimu proběhlo roku 1989, a jelikož při demonstracích nedocházelo k větším násilnostem, dostala tato revoluce název, Sametová. V samostatné České republice tedy evidujeme nezaměstnanost od roku 1993 po odtržení Slovenské republiky.

Nezaměstnanost, je aktuálním tématem předních ekonomů celou řadu let, jelikož nezaměstnanost má na nezaměstnané ekonomické i sociální dopady a je ovlivňována celou škálou faktorů, od ekonomického růstu až po výši minimální mzdy. Nezaměstnanost byla mnohokrát diskutovaným tématem za dob ekonomické recese, kdy docházelo k růstu nezaměstnanosti. Ovšem poslední léta, která jsou ve znamení ekonomické prosperity, přináší problém opačný, se kterým se český trh práce v novodobé historii ještě nesetkal. Novým problémem je převis poptávky po práci nad nabídkou práce. Výsledkem je, že firmy nemají dostatek pracovní síly, nemohou se rozvíjet a uspokojovat poptávku.

Teoretická část bakalářské práce bude zaměřena na trh práce, kde budou vysvětleny základní principy nabídky práce a poptávky po práci a následný vznik optima, kterým je rovnovážný stav. Důkladně zde bude rozebrána nezaměstnanost, ve které budou představeny důsledky a typy nezaměstnanosti. Dále bude popsána státní politika zaměstnanosti, která se snaží zabránit vysoké nezaměstnanosti a především tlumí ekonomické dopady na nezaměstnané osoby. Poslední část v sekci nezaměstnanost bude věnována samotnému způsobu měření míry nezaměstnanosti na území České republiky. V poslední části teoretické práce bude popsán hospodářský cyklus. Nejprve bude představena historie a teorie hospodářských cyklů, a poté již budou popsány fáze hospodářského cyklu a vysvětleny jeho příčiny. Na závěr teoretické části bude prezentován hlavní makroekonomický ukazatel – HDP.

Praktická část bude věnována analýze trhu práce od roku 2007 až do 1. poloviny roku 2018 se zaměřením na identifikaci příčin historicky nejnižší míry nezaměstnanosti v roce 2018. Budou formulovány a analyzovány konkrétní příčiny, které daly vzniknout nejvyšší nezaměstnanosti v historii samostatné České republiky. Možnými příčinami, které

budou v této práci zkoumány, jsou ekonomický růst, aktivní politika zaměstnanosti a věková struktura obyvatel. Hlavním cílem práce bude ověření hypotézy, že za historicky nejnižší nezaměstnaností, na území ČR, stojí zpracovatelský průmysl, který celou řadu let zaměstnává zhruba 1 milion osob a významně se podílí na ekonomickém růstu. V praktické části práce také nalezneme důsledky nízké nezaměstnanosti a budou zde formulována možná řešení, která by mohla vést k optimalizaci na českém trhu práce.

Teoretická část

1. Trh práce

Trh práce funguje jako kterýkoliv jiný trh. Ovšem od ostatních trhů se liší svou jedinečností, kterou je, že pouze člověk disponuje schopností vykonávat práci. Každý člověk na trhu práce je jedinečný. Je velice nepravděpodobné a těžko se hledají dva stejní jedinci, jelikož každý člověk je něčím specifický. Odlišnost jedinců způsobují specifické schopnosti, nadání či talent (Brožová, 2012).

Lidé chtějí být zaměstnání z jednoho prostého důvodu a tím je očekávaná odměna za odvedenou práci. Nejčastěji se setkáváme s odměnou finanční, ovšem není to jen finanční odměna, která lidi motivuje. Lidé jsou také hnáni možnostmi osobního rozvoje nebo nefinančními odměnami. Mezi nejčastější nefinanční odměny se řadí dobrý kolektiv, bezpečnost na pracovišti či příjemné prostředí, ve kterém lidé pracují. Výši mzdy ovlivňuje nabídka práce a poptávka po práci. Pokud nabídka práce převyšuje poptávku po práci, pak dojde k poklesu mzdové sazby. Pokud však poptávka po práci převyšuje nabídku práce, následuje růst mzdové sazby (Brožová, 2012).

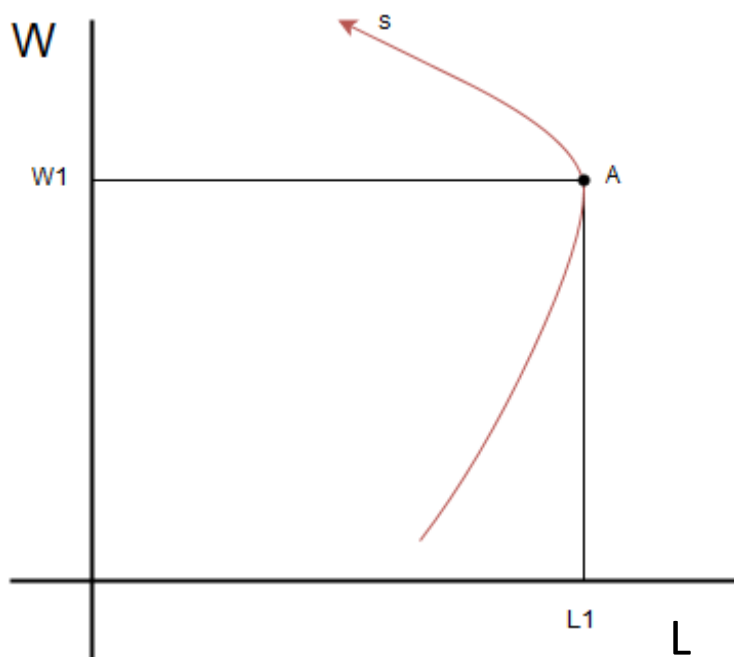
1.1 Nabídka na trhu práce

Dle neoklasické teorie, nabídku práce tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo, které chce a může pracovat. Nabídky práce vychází z možnosti volby. Lidé mají na výběr mezi prací ve firmě, za kterou získají mzdu či prací doma. Práci doma se rozumí aktivita, která vede k vytváření služeb a výrobků, které může spotřebovat. Čas, který není spotřebován prací ve firmě a doma, je nazýván časem volným (Macáková, 2010).

Individuální nabídka práce není v celém průběhu rostoucí, jelikož statkem je i volný čas. Spotřebitel se tak rozhoduje mezi prací, za kterou dostane mzdu a volným časem. Z toho vyplývá, že mzda je cenou volného času. Působí zde dva efekty růstu mzdové sazby. První je efekt substituční, ten vzniká, pokud se zvyšuje mzdová sazba. Růst mzdové sazby znamená, že se zvýší cena volného času. Lidé si tak dopřávají méně volného času, protože je to pro ně drahé, raději pracují a vydělávají peníze. Nahrazují tak volný čas nákupem jiných statků, které si mohou koupit za vydělané peníze a obětovaný volný čas. Druhým je efekt důchodový, který působí proti efektu substitučnímu. Lidé pocítují dostatek peněz a nepotřebují už tolik pracovat, a tak práci nahradí volným časem. Efekty

proti sobě působí současně, důležité však je, který z nich převládne. Substituční efekt převládá u pracovníků s nižší mzdovou sazbou, kdežto důchodový efekt převládá u pracovníků s vyšší mzdovou sazbou. Stanovit, jestli je mzda nízká, nebo vysoká, určují individuální preference jedince (Brožová, 2003).

Graf č. 1 – Křivka individuální nabídky práce



(Zdroj: Brožová, 2012, vlastní zpracování)

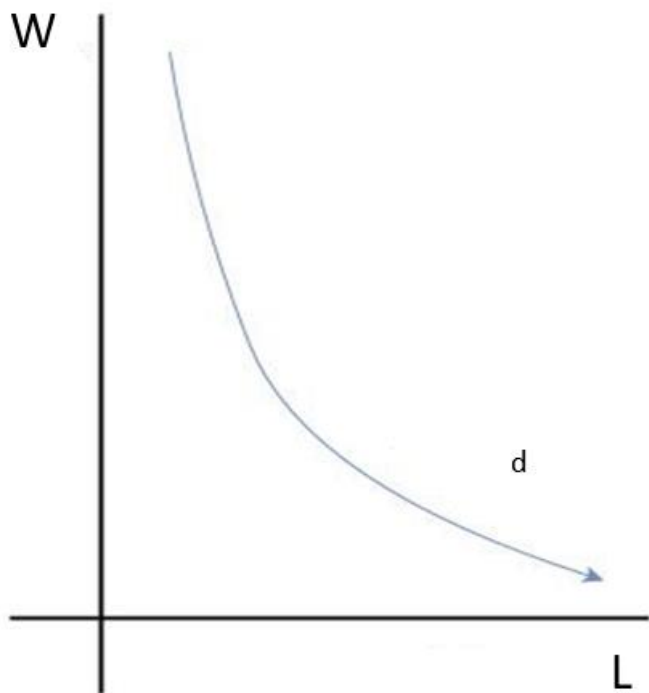
Graf č. 1 znázorňuje působení substitučního a důchodového efektu. Tvar křivky se mění podle toho, který z efektů převládá. Pokud převládá substituční efekt, křivka má pozitivní směrnici (nabízené množství práce roste), jakmile však začne převládat efekt důchodový, křivka změní směr a směrnice je negativní (nabízené množství práce klesá), (Brožová, 2012).

1.2 Poptávka na trhu práce

Neoklasická teorie poptávky na trhu práce je zjednodušeně poptávka po práci jedné firmy. Firma vždy porovnává výnosy a náklady, které jim práce přinese. Firma maximalizuje zisk v bodě, kdy příjem z mezního produktu práce je roven mezním nákladům na práci. To znamená, že firma bude poptávat takové množství práce, dokud budou dodatečné příjmy z přijetí dalšího pracovníka vyšší nebo rovny nákladům za dalšího

přijatého pracovníka. Racionálně uvažující firma tedy nikdy nenajme pracovníka, který nepokryje alespoň vlastní náklady (Jírová, 1999).

Graf č. 2 – Křivka individuální poptávky po práci



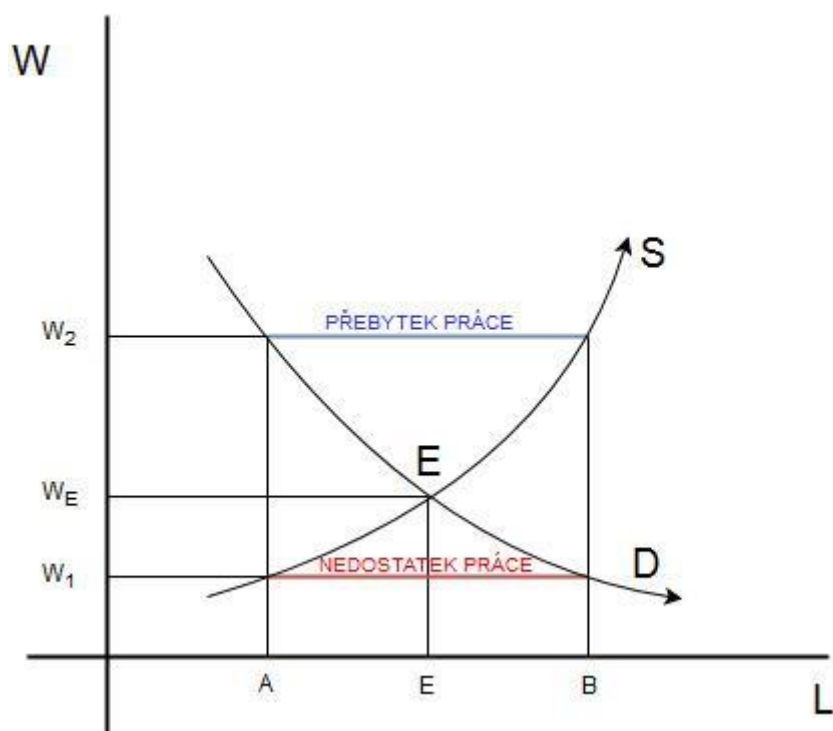
(Zdroj: Macáková, 2010, vlastní zpracování)

Z grafu č. 2 je patrné, že trh práce má klesající tvar poptávky. Pokud je tedy pracovní síla dražší, zaměstnavatel bude ochotný zaměstnat méně lidí. Jestliže jsou však lidé ochotni pracovat za nízké mzdy, může zaměstnavatel zaměstnávat více pracovníků (Kaczor, 2013).

1.3 Rovnováha na trhu práce

Rovnováha vzniká interakcí mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Firmy chtějí maximalizovat zisk, a proto najímají tolik pracovníků, kolik je pro ně při rovnovážné mzdové sazbě maximálně ziskové. Všichni lidé, kteří práci při rovnovážné mzdové sazbě nabízejí, ji považují za adekvátní satisfakci ze své mezní újmy z práce (Brožová, 2003).

Graf č. 3 – Rovnováha na trhu práce



(Zdroj: Brožová, 2012, vlastní zpracování)

Z grafu č. 3 je patrné, že rovnováha na trhu práce vzniká v bodě E . Bod E je průnikem nabídky práce a poptávky po práci. Pokud by došlo k nárůstu mzdy, tak by nabídka práce převýšila poptávku po práci. Lidé by chtěli více pracovat, jelikož by byli lépe odměněni. Na trhu práce by tak vznikl přebytek pracovníků. Naopak, kdyby došlo ke snížení mzdy, převyšovala by poptávka po práci nabídku práce. Lidé by tedy nechtěli pracovat za méně peněz a na trhu práce by vznikl problém s nedostatkem pracovníků (Buchtová, 2002).

2. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je typická pro tržní ekonomiku. V Československu a později České republice nezaměstnanost vznikla až po roce 1989, kdy došlo k ekonomické transformaci z centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku. Ekonomika se po roce 1989 otevřela světu, ovšem nebyla konkurence schopná. To zapříčinilo pokles výkonnosti ekonomiky. Firmám se nedařilo, a z toho důvodu klesla poptávka po práci, ovšem lidé nabízeli pořád stejně práce, a tak nabídka práce převýšila poptávku po práci. Takto vznikla nezaměstnanost v novodobé historii českého státu (Kotýnková, 2006).

Analýza nezaměstnanosti je velice důležitá, neboť nám ukazuje nejen stav trhu práce, ale i celkové ekonomiky. Počet nezaměstnaných, počet volných pracovních míst či délku nezaměstnanosti ovlivňuje několik faktorů. Těmito faktory jsou zejména ekonomický růst, migrace, pohlaví, vzdělání, věk, bydliště, výše vyplácených dávek v nezaměstnanosti, daňový systém, existence a výše minimální mzdy¹ a mnoho dalších (Čabla, Malá, 2017).

Práce je důležitá nejen kvůli získání mzdy, za kterou si člověk může koupit hmotné statky či služby, ale díky práci lidé získávají nové přátele, společenské postavení a pokud je práce naplňuje, dochází k seberealizaci (Buchtová, 2002).

2.1 Důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je zkoumána ve všech vyspělých ekonomikách a je brána za jeden z nejvýznamnějších makroekonomických problémů. Nezaměstnanost má dopady jak na jednotlivce, tak na celou společnost. Dopady mohou být buď ekonomické či sociální (Jurečka, 2010).

2.1.1 Ekonomické dopady

Pokud velké množství lidí aktivně hledá práci a chce být zaměstnáno, ovšem práci nemůže najít, tak se celá společnost připraví o produkci, která by mohla být vyrobena, kdyby byli zaměstnáni další lidé. Není tak využit potenciál lidí, kteří žádají o práci. Kdyby tito lidé práci sehnali, mohla by se zvýšit produkce.

¹ Dle neoklasické teorie způsobuje růst minimální mzdy růst míry nezaměstnanosti, jelikož zaměstnavatelům vzrostou náklady na práci. Ovšem podle analýzy Pícla a Richtera nedochází s rostoucí minimální mzdou ke zvyšování míry nezaměstnanosti. Důvodem je, že čím vyšší je minimální mzda oproti životnímu minimu, tím více lidí bude ochotno pracovat (Pícl, Richter, 2014).

Dalším problémem je ztráta příjmu jednotlivců. Tito jednotlivci poté žádají stát o podporu v nezaměstnanosti. Stát vzápětí vyplácí podpory v nezaměstnanosti, sociální podpory a vytváří další programy aktivní politiky zaměstnanosti, ovšem to má za následek zvyšující se schodek státního rozpočtu a vybrání méně daní do státní pokladny (Brožová, 2012).

2.1.2 Sociální dopady

Existuje celá řada sociálních dopadů. Mezi hlavní dopady patří sociální izolace. Člověk nechodí do práce a místo toho zůstává doma, nedochází tak ke společenské interakci. Dále je to kriminalita, člověk se po ztrátě práce, tudíž i příjmu může dostat velice rychle do finanční tísně, kterou mnohdy řeší kriminální činností. Lidé také mohou mít psychické problémy, které se snaží přebýt alkoholem či jinými látkami, které mohou vyvolat závislost. Závislí lidé velmi často končí v léčebnách či nemocnicích, což stát stojí další finanční prostředky. Pokud je člověk dlouhodobě nezaměstnaný, klesá jeho vybavenost lidským kapitálem, což znamená, že dochází ke ztrátě kvalifikace a pracovních návyků.² Z toho vyplývá, že čím déle je člověk nezaměstnaný, tím stoupá riziko negativních jevů (Jurečka, 2010).

2.2 Typy nezaměstnanosti

Je velice důležité odhalit, o jaký typ nezaměstnanosti se jedná, aby mohl stát zakročit a mohl nezaměstnaným co nejefektivněji pomoci.

Nyní bude představeno několik typů nezaměstnanosti, které se navzájem liší příčinami, důsledky a způsoby řešení.

2.2.1 Přirozená nezaměstnanost

Přirozená míra nezaměstnanosti odpovídá rovnováze na trhu práce. Tato nezaměstnanost vznikla působením tržních sil. Nelze ji tedy z dlouhodobého hlediska ovlivňovat fiskální ani měnovou politikou (Buchtová, 2002).

Přirozená míra nezaměstnanosti působí jako motivující faktor. Má pozitivní účinky na disciplínu a kvalitu práce, jelikož zaměstnanci se musí snažit, dělat svou práci s patřičným nasazením a efektivitou, aby nebyli nahrazeni někým jiným (Kotýnková, 2004).

² Bruce E. Kaufman tvrdí, že pokud člověk dlouhodobě nezaměstnaný, začnou se u něj projevovat důsledky na psychické stránce. Dochází k poklesu sebevědomí a pocitu sebeuplatnění, který může vyústit až ve frustraci a depresi. Člověk poté přichází k domněnce, že již není užitečný pro práci a raději si zvykne na státní podporu, jelikož již nechce riskovat dalšího vyhození v zaměstnání. Výsledkem je, že pokud na trhu práce roste reálná mzda, která by člověka za normálních okolností přiměla se o zaměstnání ucházet, tak člověk, který trpí naučenou bezmocí, nepřiměje k nástupu do práce. Strach a pohodlí domova převýší vyšší výnosy ze mzdy (Kaufman, 1999).

2.2.2 Dobrovolná nezaměstnanost

Dobrovolná nezaměstnanost nastává tehdy, je-li na trhu práce dostatek volných pracovních míst, avšak člověk nechce pracovat. Takový člověk preferuje volný čas a žije z úspor, podpor či občasného přivýdělku (Krebs, 2007).

2.2.3 Nedobrovolná nezaměstnanost

Nedobrovolná nezaměstnanost vzniká, pokud je na trhu práce nedostatek pracovních míst. Lidé by chtěli za danou mzdu pracovat, a tak nabízí svou práci, ovšem poptávka ze strany firem je nižší. To znamená, že na některé uchazeče o zaměstnání pracovní místo nezbude (Krebs, 2007).

2.2.4 Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost je nejméně závažným problémem v ekonomice, spadá do přirozené míry nezaměstnanosti a je nejčastějším typem nezaměstnanosti. Charakter tohoto typu nezaměstnanosti je krátkodobý a je prakticky nemožné ho odstranit (Buchtová, 2002).

Jedná se především o lidi, kteří se hledají nové zaměstnání. Mohou to být také osoby, které vstupují na trh práce vůbec poprvé. Frikční nezaměstnanost je označována jako „lidé mezi dvěma zaměstnáními“, což ukazuje, že se jedná o přechodný stav mezi zaměstnáními, které člověk opustil a zaměstnáním novým, které právě získal (Mareš, 2002).³

Konkrétními typy frikční nezaměstnanosti může být student, který právě dokončil vzdělání a hledá si zaměstnání, může to být matka, který se vrací z mateřské dovolené či člověk, který hledá lepší práci a je mnohdy ochotný se kvůli nové práci přestěhovat (Buchtová, 2002).

Délka frikční nezaměstnanosti je ovlivněna strukturou pracovního trhu a podmínkami nezaměstnanosti. Například, čím vyšší podporu v nezaměstnanosti lidé obdrží, tím déle se pokoušejí hledat co nejpříhodnější práci. Nejpříhodnější prací se rozumí taková práce, která je co nejblíže od místa bydliště, za vysoký finanční obnos, čisté a bezpečné pracoviště či dobrý kolektiv. Čím déle však lidé pracovní pozici hledají, tím více snižují svoje nároky (Mareš, 2002).

³ Prostorový pohyb je typický pro USA, kde lidé během své pracovní kariéry i několikrát za život překonávají několika tisícikilometrové vzdálenosti, aby si našli práci, ze které mají vyšší užitek (Mareš, 2002).

2.2.5 Strukturální (technologická) nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost je způsobena rozpadem neefektivních podniků. Z pravidla to bývají stará odvětví, příkladem může být hutnictví. Na druhou stranu však vznikají nové, modernější podniky, které také potřebují zaměstnance. Objeví se tedy nová pracovní místa, ovšem lidé je většinou nemohou přijmout, jelikož aby mohli vstoupit do nového odvětví, chybí jim dostatečné vzdělání, kvalifikace či neochota stěhovat se za prací (Mareš, 2002).

Strukturální nezaměstnanost trvá déle než nezaměstnanost frikční, protože se ve většině případů řeší rekvalifikací, což je běh na delší časový úsek a z pravidla trvá několik měsíců (Brožová, 2012).

2.2.6 Cyklická a sezonní nezaměstnanost

K cyklické nezaměstnanosti dochází, pokud se ekonomika nachází v recesi. Všechna odvětví zažívají pokles, a z toho důvodů klesá poptávka po práci (Samuelson, Nordhaus, 1989).

Sezonní nezaměstnanost je cyklická nezaměstnanost, která se opakuje a je spjata s přírodním cyklem. Tento druh nezaměstnanosti se nejčastěji vyskytuje v zemědělství, protože v zimě je málo zemědělské práce, a tak je poptávka po práci nízká. Obdobnými příklady mohou být zimní střediska, kdy je naopak nízká poptávka po práci v létě. Pokud lidé přijdou o práci či nemohou práci najít, tak na řadu přijde stát, který nabídne pomocnou ruku ve formě státní politiky nezaměstnanosti (Mareš, 2002).

2.3 Státní politika zaměstnanosti

Státní politika zaměstnanosti spadá do hospodářské politiky státu. Cílem této politiky je propojit nabídku práce s poptávkou po práci, efektivně využívat pracovní síly a dohlížet na práva občanů v zaměstnání. Státní správu v oblasti státní politiky zaměstnanosti v České republice vykonává Úřad práce ČR, jehož nadřízeným orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV, 2012a).

Úřad práce registruje uchazeče o zaměstnání, dělá zprostředkovatele mezi uchazečem o práci a zaměstnavatelem, poskytuje seznam volných pracovních pozic či rozhoduje o podporách v nezaměstnanosti. Dále se stará o rekvalifikaci a zřizuje společensky účelová pracovní místa. Státní politika zaměstnanosti se dělí na aktivní a pasivní (Mareš, 2002).

2.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti podporuje zřizování nových pracovních míst formou poskytování příspěvků zaměstnavatelům při zaměstnávání uchazečů o zaměstnání a také poskytuje příspěvky i samostatným uchazečům o zaměstnání. Cílem APZ je pomoci znevýhodněným osobám, které dlouhodobě hledají práci najít pracovní místo. Mezi znevýhodněné se řadí osoby se zdravotním postižením, mladiství uchazeči o zaměstnání, kteří v nedávné době ukončili vzdělání. Dále se mezi znevýhodněné řadí starší kategorie nezaměstnaných, lidé s nízkým vzděláním a kvalifikací či ženy, které se starají o děti ve věku do 15 let. Stát se snaží tyto osoby vrátit do pracovního procesu pomocí několika nástrojů APZ (Horák, Horáková, Sirovátka, 2014).

Dalším důležitým faktorem, který podporuje politiku zaměstnanosti je Evropský sociální fond. Jedná se o hlavní nástroj Evropské Unie na podporu zaměstnanosti, který významně ovlivňuje APZ. Česká republika do tohoto projektu vstoupila roku 2004 při vstupu do Evropské Unie. Na území České republiky je řízen MPSV a jeho hlavním úkolem je najít uchazečům o zaměstnání uplatnění na trhu práce a snižovat tak nezaměstnanost. ESF vytváří projekty, které nabízí vzdělávání, rekvalifikace a další služby, díky kterým lidé mohou získat práci. Pomáhá dlouhodobě nezaměstnaným, hendikepovaným, mladým lidem bez praxe, starým lidem, matkám samoživitelkám. Dále podporuje mobilitu pracovníků, celoživotní učení či inovace na pracovištích (ESF, 2014).

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti:

a) Rekvalifikace

Díky rekvalifikaci získá uchazeč o zaměstnání potřebnou kvalifikaci k získání nové práce nebo si rozšíří doposud získanou kvalifikaci. Rekvalifikace probíhá formou vzdělávacích programů. Náklady na rekvalifikaci hradí Úřad práce ČR. Pokud účastník rekvalifikačních kurzů prokáže i další náklady, které jsou spjaté s rekvalifikací, může mu Úřad práce ČR přispět i na nutné náklady, které jsou spjaté s rekvalifikací. Těmito náklady může být jízdné, stravné či nocležné. Rekvalifikaci může provádět i zaměstnavatel po vzájemné dohodě s Úřadem práce ČR, v zájmu dalšího pracovního rozvoje a uplatnění jeho stávajících zaměstnanců. Zaměstnavateli mohou být náklady na rekvalifikaci plně, anebo jen částečně hrazeny Úřadem práce ČR.

b) Investiční pobídky

Jsou poskytovány zaměstnavatelům na tvorbu nových pracovních pozic a rekvalifikací pro stávající zaměstnance.

c) Veřejně prospěšné práce (VPP)

Jsou určené pro dlouhodobě nezaměstnané osoby a pro těžko umístitelné uchazeče o práci, kteří jsou registrováni na Úřadu práce ČR. Tyto práce lze nejdéle vykonávat 12 po sobě jdoucích měsíců. Úřad práce ČR může zaměstnavateli, který tyto osoby zaměstnává proplatit mzdové náklady i v plné výši a to včetně sociálního a zdravotního pojištění.

d) Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)

Slouží osobám, kterým lze jen těžko zajistit práci jiným způsobem. Pracovní místa pro tyto lidi vznikají dohodou mezi zaměstnavatelem a Úřadem práce ČR. Úřad práce ČR na tyto nová pracovní místa může přispívat až 12 měsíců a to do plné výše vynaložených nákladů, včetně pojistného na sociální a zdravotní pojištění.

e) Příspěvek na zapracování

Tento příspěvek je poskytován Úřadem práce ČR takovému zaměstnavateli, jestliže přijímá do pracovního poměru uchazeče, který potřebuje při zprostředkování zaměstnání zvýšenou péčí. Příspěvek může být poskytován nejdéle 3 měsíce a jeho maximální výše může dosáhnout polovinu minimální mzdy na jednu fyzickou osobu.

f) Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program

Tento příspěvek může čerpat zaměstnavatel, který přechází na nový výrobní program a nemůže garantovat svým zaměstnancům práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. Aby se dalo hovořit o přechodu na nový podnikatelský program, musí docházet k významným technologickým změnám, nebo musí nastat změna v předmětu podnikání, která je zapsaná v obchodním rejstříku nebo v živnostenském oprávnění. Příspěvek může být zaměstnavateli vyplácen maximálně 6 měsíců a slouží k úhradě náhrady mzdy, která zaměstnancům náleží,

podle pracovně právních předpisů. Úřad práce ČR může měsíčně vyplatit na jednoho zaměstnance až polovinu minimální mzdy (MPSV, 2012a).

2.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Hlavním úkolem pasivní politiky nezaměstnanosti je kompenzovat ztrátu příjmu nezaměstnaným osobám tak, aby byly zabezpečeny základní životní podmínky. Děje se tak formou vyplácení podpor v nezaměstnanosti (Krebs, 2007).⁴

Podpora v nezaměstnanosti:

- a) Do 50 let – mohou pobírat podporu 5 měsíců
- b) 50 až 55 let – mohou pobírat podporu 8 měsíců
- c) Nad 55 let – mohou pobírat podporu až 11 měsíců

Po skončení období, kdy nezaměstnaný může pobírat dávku, má právo pouze na sociální dávku ve výši životního minima. Pokud však o práci neprojevuje zájem a nevykazuje aktivitu, kterou po něm Úřad práce ČR žádá, dostane jen existenční minimum (Aktuálně.cz, 2018).

Neustále dochází ke zpřísnování pravidel pro poskytování sociálních dávek z důvodu úspor ve státním rozpočtu. Dalším důvodem je, aby lidé co nejrychleji vstoupili na trh práce, zajistili si vlastní příjmy a nebyli dlouhodobě závislí na sociálních dávkách. Dlouhodobá závislost na státních dávkách snižuje motivaci k hledání práci a vede k návyku na život bez práce (Krebs, 2007).⁵

2.3.3 Financování politiky zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je financována zejména ze státního rozpočtu, ovšem od vstupu do Evropské unie je také významnou mírou hrazena z prostředků ESF. Státní rozpočet získává peníze od všech zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných, které musí povinně platit příspěvky na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnavatelé i OSVČ přispívají na státní politiku zaměstnanosti shodně 1,2 % z vyměřovacího základu (MPSV, 2017a).

⁴ Nárok na podporu má osoba, která poslední dva roky před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání pracovala nebo vykonávala jinou výdělečnou činnost, ze které byla povinna odvádět příspěvky na důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti (Brožová, 2012).

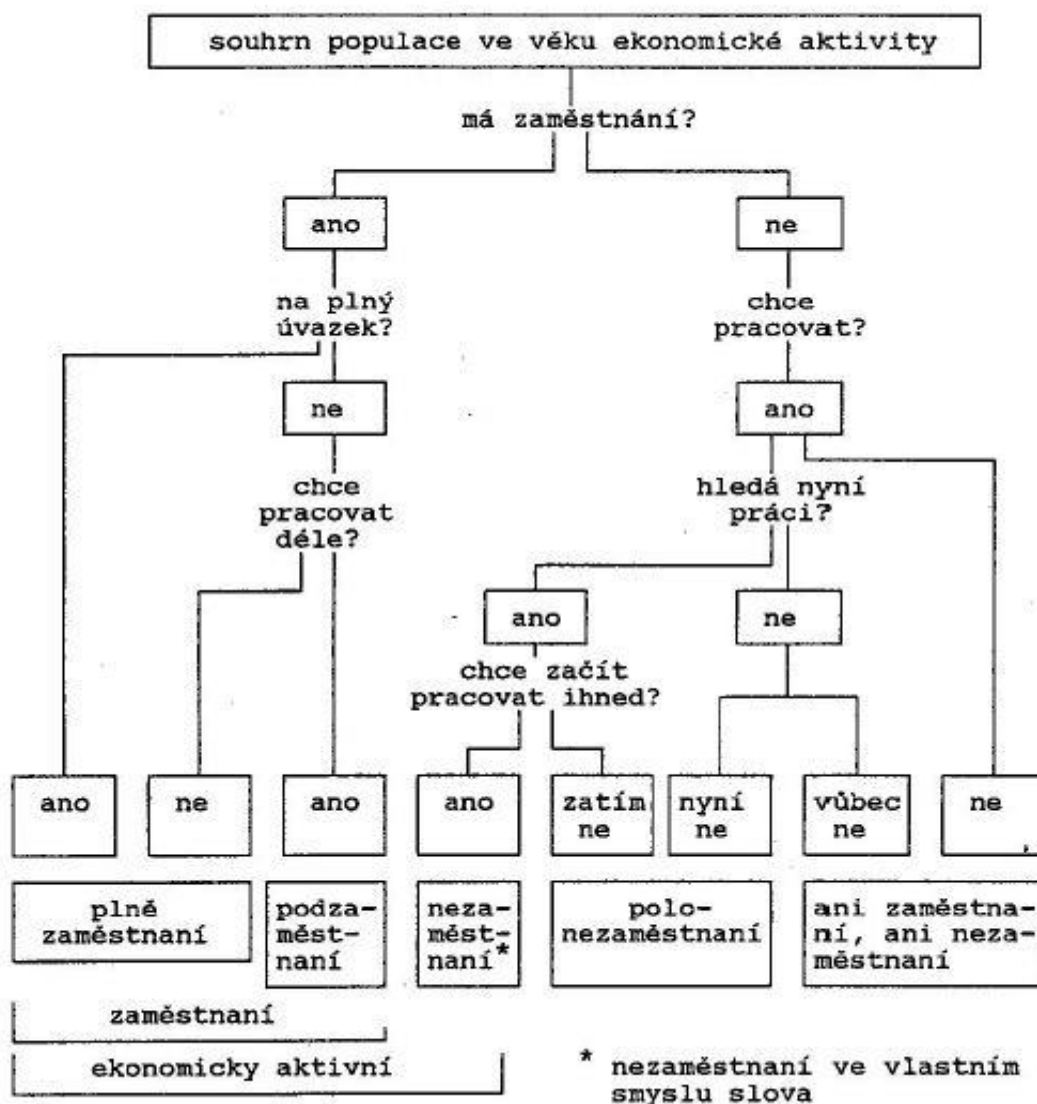
⁵ Rok 2007 – 2009. O snížení dlouhodobé nezaměstnanosti se postaraly vyšší dávky při krátkodobé nezaměstnanosti a také integrace externích zprostředkovatelů služeb zaměstnanosti (Kantová, Prudká, Arltová, Kotýnková, 2018).

2.4 Výpočet míry nezaměstnanosti

V České republice nalezneme dva způsoby výpočtu míry nezaměstnanosti. První je v kompetenci ČSÚ a nazývá se Obecná míra nezaměstnanosti a druhý je v rukou MPSV a prezentuje se jako Podíl nezaměstnaných osob. Abychom mohli změřit míru nezaměstnanosti, je za potřebí si vysvětlit základní ekonomické pojmy. Těmito pojmy bude zaměstnaný, nezaměstnaný, aktivní a pasivní obyvatelstvo.

- zaměstnaný – člověk, který strávil významnou část minulého týdne v placeném zaměstnání.
- nezaměstnaný – člověk, který je krátce či dlouze bez práce, avšak práci aktivně hledá. Patří sem také osoby, které čekají na nástup do nového zaměstnání.
- ekonomicky aktivní obyvatelstvo – lidé, kteří jsou schopni a mohou vykonávat práci. Řadí se sem zaměstnaní i nezaměstnaní.
- ekonomicky neaktivní obyvatelstvo – lidé, kteří nepatří do žádné z předešlých kategorií. Mezi ekonomicky neaktivní patří studenti denního studia, žena či muž v domácnosti a důchodci (Mankiw, 1999).

Obrázek č. 1 – Schéma vymezení skupin osob vůči zaměstnání



(Zdroj: Mareš, 2002)

Schéma č. 1 zobrazuje souhrn populace ve věku ekonomické aktivity. Ze schématu je patrné, že mezi aktivní obyvatelstvo se řadí jak zaměstnaní, tak i nezaměstnaní, kteří usilovně hledají práci a mohou ihned začít pracovat.

2.4.1 Výpočet míry nezaměstnanosti podle ČSÚ

Pokud se hovoří o metodice ČSÚ, jedná se o Obecnou míru nezaměstnanosti. Je zpracovávána pro potřeby mezinárodního srovnání a dodržuje doporučení Eurostatu. Míra zaměstnanosti se udává pro věkovou skupinu od 15 do 64 let (ČSÚ, 2018).

Obecná míra nezaměstnanosti se počítá jako podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle (ekonomicky aktivní obyvatelstvo) vynásobeným 100, aby výsledek vyšel v procentech (ČSÚ, 2018).

$$\text{Obecná míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{nezaměstnaní (15 – 64let)}}{\text{celková pracovní síla (15 – 64let)}} * 100$$

2.4.2 Výpočet míry nezaměstnanosti podle MPSV

Do roku 2012 počítalo MPSV míru nezaměstnanosti pod názvem Registrovaná míra nezaměstnanosti, která definovala míru nezaměstnanosti jako podíl všech dosažitelných uchazečů o zaměstnání k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Od roku 2013 počítá MPSV míru nezaměstnanosti jako Podíl nezaměstnaných osob. Hodnoty Registrované míry nezaměstnanosti, které byly naměřeny do roku 2012, byly zpětně přepočítány dle Podílu nezaměstnaných osob, aby bylo možné porovnávat míru nezaměstnanosti v dlouhém časovém horizontu. Pokud v praktické části bakalářské práce budeme hovořit o metodice MPSV, jedná se vždy o Podíl nezaměstnaných osob. Podíl nezaměstnaných osob je zpracováván pro hodnocení hospodářské politiky ČR. Míra zaměstnanosti se stejně jako u Obecné míry nezaměstnanosti udává pro věkovou skupinu od 15 do 64 let (ČSÚ, 2012).

Podíl nezaměstnaných osob se vypočítá jako podíl nezaměstnaných na celkovém počtu obyvatel, vynásobeným 100, aby výsledek vyšel v procentech (ČSÚ, 2012).

$$\text{Podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{nezaměstnaní (15 – 64let)}}{\text{celkový počet obyvatel (15 – 64let)}} * 100$$

3. Hospodářský cyklus

Počátky cyklických výkyvů najdeme na přelomu 18. a 19. století v Anglii, jelikož zde byla rozvinutá průmyslová výroba. Dříve se hospodářské cykly neobjevovaly, protože společnosti byly založené na zemědělství a zde mělo vliv na hospodářství a celkovou úrodu pouze počasí. V zemích, kde byl rozvinutý průmysl, po určité době docházelo k poklesu odbytu a výroby, což vyústilo růstem nezaměstnanosti. Lidé tento jev pojmenovali průmyslový cyklus, jelikož byl úzce spjatý s nástupem průmyslové výroby, až později byl přejmenovaný na cyklus hospodářský (Czesaný, 2006).

3.1 Strukturální a cyklické výkyvy

Strukturální výkyvy znamenají, že některému odvětví se ekonomicky nedaří, a tak se dané odvětví smršťuje, na druhou stranu jsou zde i taková odvětví, kterým se ve stejnou dobu ekonomicky daří a expandují. Právě tento fakt je příčinou strukturální nezaměstnanosti. Pokud však chceme mluvit o cyklickém výkyvu, musí docházet k všeobecnému poklesu a následně růstu nezaměstnanosti, a poté k všeobecnému růstu výroby a poklesu nezaměstnanosti prakticky ve všech odvětvích (Holman, 2011).

3.2 Charakteristika hospodářského cyklu

Hospodářské cykly lze chápat jako výkyvy v ekonomické aktivitě v podobě pravidelného kolísání kolem potencionálního produktu. O hospodářský cyklus se jedná, v případě, že ekonomický růst je střídán ekonomickým poklesem. Dochází tak ke kolísání zaměstnanosti či investic a dalších ekonomických veličin.

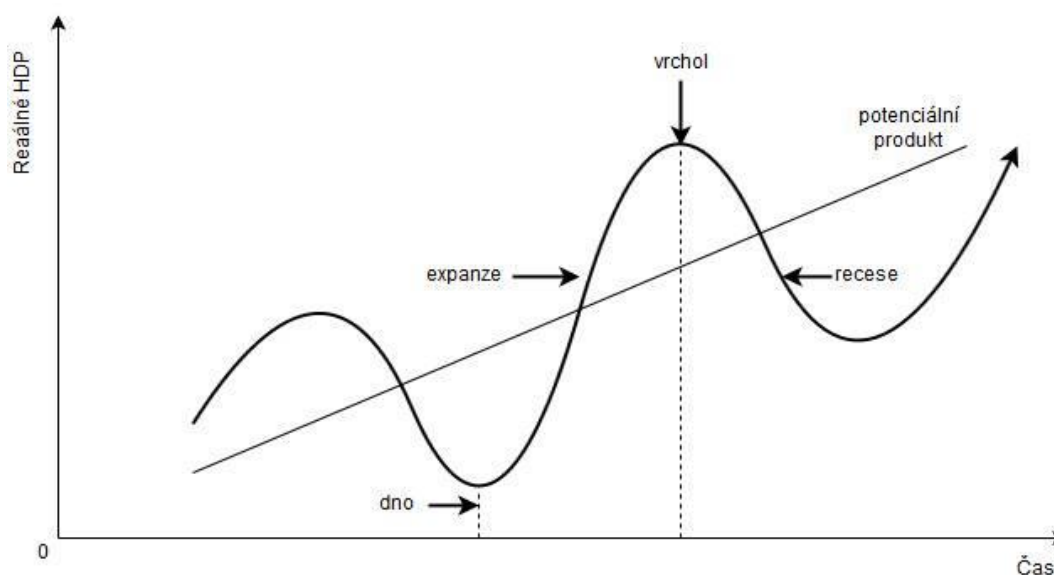
Trvání hospodářského cyklu není pokaždé stejné, kromě délky trvání se mění i četnost střídání. Jakmile skončí jeden cyklus hospodářství, tak postupně navazuje další cyklus. Nový cyklus však nemusí začínat stejnou fází a totožnými projevy, jako cyklus předchozí (Hayek, 1933).

3.3 Fáze hospodářského cyklu

- a) Expanze – Období, pro které je charakteristická růstová tendence. To znamená, že růst reálného HDP zrychluje a HDP roste nad potenciální produkt. Dochází zde k poklesu nezaměstnanosti a nárůstu investic.

- b) Vrchol – Bod zvratu, při kterém ekonomika dosahuje maxima, a poté již začne klesat. Často zde dochází k nedostatku pracovní síly a nachází se zde maximální investice. Je zde velmi vysoká spotřebitelská poptávka.
- c) Recese – Období, při kterém dochází k celkovému úpadku ekonomiky. Tato fáze hospodářského cyklu je spojena s poklesem produktu, mezd a klesající spotřebitelskou poptávkou. Dochází zde k růstu nezaměstnanosti a ke snížení úrokových sazeb.
- d) Dno – Bod zvratu, při kterém ekonomika dosahuje minima, a poté již začne stoupat. Pro tuto fázi hospodářského cyklu je charakteristická vysoká nezaměstnanost a velmi malé množství investic a nízká spotřebitelská poptávka (Holman, 2010).

Graf č. 4 – Fáze hospodářského cyklu



(Zdroj: Holman, 2010, vlastní zpracování)

Graf č. 4 zachycuje průběh hospodářského cyklu. Nejprve se ekonomika nachází na dně, poté je vidět nárůst, ekonomice se začíná dařit. To znamená, že se nachází v období expanze, která je zakončena vrcholem, kdy ekonomika dosahuje největšího růstu. Poté již přichází recese neboli úpadek a celý cyklus je opět zakončen dnem. Tyto cykly se neustále opakují (Holman, 2010).

3.4 Příčiny hospodářských cyklů

Existuje velká řada teorií, které vysvětlují, co způsobuje hospodářské cykly. Prvním měřítkem může být, zda je hybná síla cyklu externí či interní.

- Externími neboli vnějšími faktory jsou především společenské a politické změny. Růst či pokles ekonomiky nejvíce ovlivňuje válka či politika státu. Dále to může být úbytek obyvatelstva, což má za následek snížení výroby. Na druhou stranu může nastat příbytek obyvatelstva, který s největší pravděpodobností podpoří produkci. Posledními důležitými externími faktory jsou inovace, technologický pokrok a přelomové vynálezy (Dobos, István, 2018).
- Pro interní faktory je typické, že hospodářské cykly mají příčinu uvnitř ekonomiky. Těmito faktory může být nadměrná spotřeba statků či nadměrné investice. Dalšími faktory jsou finanční a úvěrová krize nebo nabídkové šoky (Urban, 2015).

Příčiny hospodářských cyklů se také dají rozdělit podle monetární a reálné teorie.

- Monetární neboli měnová teorie vidí příčinu cyklických výkyvů ve změnách peněžní zásoby. Změny peněžní zásoby způsobují v ekonomice poptávkové šoky.
- Reálné teorie cyklu nahlíží na danou problematiku opačně ve srovnání s monetární teorií. Reálná teorie říká, že za vznik mohou reálné faktory, jakými jsou technologické změny a inovační vlny (Czesaný, 2006).

4. Hrubý domácí produkt (HDP)

Hrubý domácí produkt je nejčastěji používaný makroekonomický ukazatel, který vyjadřuje hodnotu výstupu ekonomiky jako celku za dané období. HDP může být počítáno čtvrtletně či ročně a existují dva typy tohoto makroekonomického ukazatele. Prvním je reálné HDP a druhým nominální HDP.

- Reálné HDP – Měřeno ve stálých cenách, to znamená, že se pro výpočet HDP vezmou ceny z vybraného staršího období. Díky tomu reálné HDP odráží pouze změnu produkce a vývoj cen na něj nemá žádný vliv.
- Nominální HDP – Měřeno v běžných cenách, to znamená v cenách daného roku. Jelikož se ceny každým rokem mění, tak výpočet HDP v běžných cenách bude mít za následek, kromě změny produkce také změnu cen. Z toho důvodu se ke stanovení výkonosti ekonomiky používá reálné HDP (Vlček, 2005).

HDP je vyjádření celkové hodnoty statků a služeb, které byly nově vytvořeny v daném období na určitém území. Hlavním důvodem, pro výpočet HDP, je stanovení výkonnosti ekonomiky. HDP lze počítat 3 metodami: produkční, výdajovou a důchodovou metodou. ČSÚ stanovuje výši HDP dle produkční metody. Pro výpočet HDP produkční metodou je nejdůležitější hrubá přidaná hodnota, která vyjadřuje rozdíl mezi produkcí a mezispotřebou. Dále jsou zde započteny daně z produktů a odečteny dotace na produkty.

Výpočet HDP dle produkční metody:

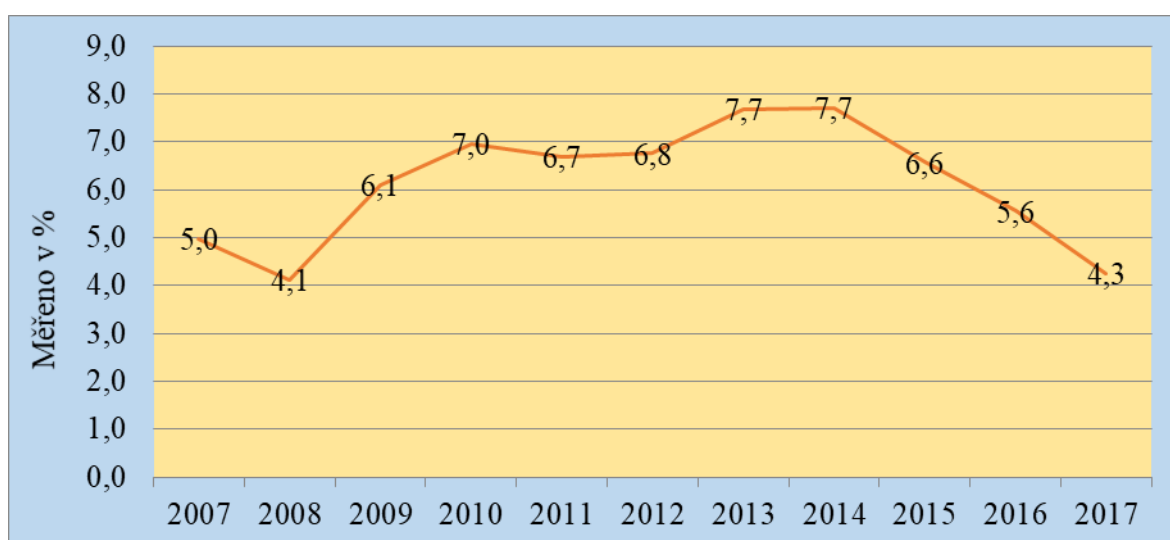
$$\text{HDP} = \text{produkce} - \text{mezispotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}$$

(ČSÚ, 2015).

Praktická část

Práce bude vycházet především z dat MPSV, která jsou zpracovávána zejména k hodnocení hospodářské politiky na území ČR. Hlavním důvodem je, že bakalářská práce je zaměřena právě na český trh práce, proto je vhodné brát, pro výpočet míry nezaměstnanosti, statistiky přímo z ÚP ČR, který získané údaje poskytuje právě MPSV. V celé práci se vyskytují již přepočítané údaje průměrné míry nezaměstnanosti dle Podílu nezaměstnaných osob, který od roku 2013 nahradil Registrovanou míru nezaměstnanosti.

Graf č. 5 – Podíl nezaměstnaných osob v % na území ČR v letech 2007 – 2017



(Zdroj: MPSV – Podíl nezaměstnaných osob 2007 - 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 5 vyplývá, že rok 2007 a 2008 byl úspěšný pro český trh práce, jelikož zde docházelo k poklesu průměrné míry nezaměstnanosti. Změna nastala roku 2009, kdy se začaly projevovat důsledky globální hospodářské krize (vyvolané finanční krizí v USA), a průměrná míra nezaměstnanosti začala stoupat.⁶ V roce 2011 a 2012 nezaměstnanost opět nepatrně klesla. Tento stav však nevydržel dlouho a od roku 2013 až do roku 2014 průměrná míra nezaměstnanosti opět rostla. Ke konci roku 2014 nastal zvrát a průměrná míra nezaměstnanosti nastoupila trend dalšího poklesu. Poslední naměřený údaj je z 30. 6. 2018, kde byla naměřena hodnota 2,9 %.

⁶ Je však nutné poznamenat, že trh práce v České republice byl zasažen krizí relativně slabě v porovnání s jinými evropskými zeměmi.

5. Analýza vývoje nezaměstnanosti v letech 2007 – 1. polovinou roku 2018

Analýza vývoje nezaměstnanosti bude rozdělena do třech období. Prvním obdobím jsou předkrizová léta 2007 – 2008, kdy česká ekonomika prosperovala a příznivě tím ovlivňovala trh práce. Dalším úsekem bude rok 2009 – 2013, kdy byla Česká republika zasažena ekonomickou krizí a docházelo zde k poklesům ekonomiky, které nepříznivě ovlivňovaly trh práce. Posledním zkoumaným obdobím bude rok 2014 – 2017 a první polovina roku 2018, kdy se Česká republika dostala postupně na historicky nejnižší úroveň míry nezaměstnanosti.

5.1 Rok 2007 – 2008 a nástup ekonomické krize

Česká ekonomika roku 2007, tak jako v předešlých letech, prosperovala. Tato událost měla příznivý dopad na trh práce. Roku 2007 docházelo k poklesu nezaměstnanosti. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 392,8 tisíc osob. Oproti roku 2006 to znamenalo pokles o 82 tisíc uchazečů. Průměrný počet volných pracovních míst byl 122 tisíc. Po celý rok 2007 míra nezaměstnanosti pozvolna klesala a na konci roku 2007 byla vykázána průměrná míra nezaměstnanosti 5 %. Na konci roku 2006 činila průměrná míra nezaměstnanosti 6,1 %. Došlo tedy k výraznému úbytku nezaměstnaných a to ve výši 1,1 p. b.. Nejvíce nezaměstnaných bylo osob nad 50 let. Tato skupina tvořila 30,6 % z celkového počtu nezaměstnaných a oproti roku 2006 měla rostoucí tendenci. Mladí lidé do věku 25 let tvořili 15,5 % z celkového počtu nezaměstnaných a v porovnání s rokem 2006 došlo k nepatrnému snížení. Velkým problémem je zde počet nezaměstnaných, kteří mají nízké vzdělání, tedy jsou bez vzdělání, mají základní vzdělání či výuční list. Tato skupina čítala 71 % z celkového počtu nezaměstnaných (MPSV, 2008).

Rok 2008 plně navázal na rok předchozí, to znamená, že si Česká ekonomika vedla v první polovině roku velmi dobře a růst ekonomiky vedl k poklesu nezaměstnanosti na úroveň 4,1 %, což se velmi přiblížilo minimu roku 1998. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 324,6 tisíc osob, což bylo o 68,2 tisíc osob méně, než roku 2007. Roku 2008 se také díky prosperující ekonomice zvýšil průměrný počet volných pracovních míst. Průměrný počet těchto míst byl 141,8 tisíc. To je v porovnání s rokem 2007 o 19,8 tisíc volných pracovních míst více. Došlo tedy k nárůstu volných pracovních pozic a ke snížení počtu uchazečů o zaměstnání. Výsledkem tak bylo, že na jedno pracovní místo připadlo 2,3

uchazečů, roku 2007 to bylo 3,2 uchazečů. Stejně jako v roce 2007, tak i v roce 2008 bylo nejvíce nezaměstnaných osob nad 50 let a to 29,3 % z celkového počtu uchazečů. Avšak oproti minulému roku zde nastal nepatrný pokles. Naopak mírný růst na podílu nezaměstnaných zaznamenala skupina mladých lidí do 25 let. Jejich podíl na celkovém počtu uchazečů činil 17,2 %. Přetrvávajícím problémem byla skupina s žádným či nízkým vzděláním. Tato skupina čítala necelých 70 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání (MPSV, 2009).

Ačkoliv byly celkové výsledky za rok 2008 pozitivní a míra nezaměstnanosti atakovala dosavadní minimum z roku 1998, tak začínalo docházet k propouštění a postupně se zvyšoval nárůst uchazečů o zaměstnání. To znamená, že se ekonomická krize postupně začala dostávat i do České republiky (MPSV, 2009).

5.2 Rok 2009 – 2013 ve znamení ekonomické krize

Roku 2009 se začaly naplno projevovat následky ekonomické krize. Rok 2009 přinesl úpadek, který byl vyvolán prakticky celosvětovou hospodářskou krizí. České republiku zasáhla, především, strukturální krize.⁷ České firmy neměly odbyt. Týkalo se to zejména vývozu aut, skla či piva. Firmy, které neměly odbyt jako v předchozích letech, měly najednou nadbytek zaměstnanců, což je nutilo k propouštění. Na trhu práce tak došlo k nárůstu nezaměstnanosti. Průměrná míra nezaměstnanosti byla 6,1 %. Došlo tak k navýšení o 2 p. b. oproti roku 2008. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 465,6 tisíc. To bylo o 141 tisíc osob více, než roku 2008. Výrazně také ubylo volných pracovních míst a to téměř o dvě třetiny. Roku 2008 bylo 141,8 tisíc volných pracovních míst. Roku 2009 jich bylo pouze 48,6 tisíc. Ve výsledku tak na jednoho pracovní místo připadalo 9,6 osob. Zde je vidět obrovský nárůst, jelikož roku 2008 připadalo na jedno pracovní místo pouze 3,2 uchazečů. Roku 2009 byla opět nejvyšší nezaměstnanost u osob starších 50 let. Jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných činil 26,8 %. Ovšem oproti roku 2008 tato skupina zaznamenala pokles o 2,5 p. b.. Podíl mladých lidí ve věku do 25 let nepatrně vzrostl o 0,9 p. b., tedy na 18,1%. Skupina s žádným či nízkým vzděláním se stále držela kolem 70 % z celkového počtu všech uchazečů (MPSV, 2010).

V roce 2010 došlo k růstu výkonnosti ekonomiky v České republice, a to především díky stoupající výkonnosti průmyslových odvětví a tržních služeb. Ovšem trh práce

⁷ Příkladem může být ostravská společnost OKD, která kvůli hospodářské krizi a snížené poptávce přišla o většinu svého zisku a byla nucena propustit řadu zaměstnanců. Roku 2008 činil zisk společnosti OKD necelých 12 miliard Kč a celkový počet zaměstnanců čítal 15090 osob. Ovšem roku 2009, po propuknutí hospodářské krize, měla OKD zisk pouze 1,3 miliardy Kč a zaměstnávala 14 331 osob (OKD, 2008,2009).

reagoval opožděně. To znamená, že docházelo, v první polovině roku 2010, k růstu nezaměstnaných osob. Ke konci roku 2010 už byly vidět výsledky zlepšující se ekonomické situace a zaměstnanost začala postupně klesat. Průměrná míra nezaměstnanosti vzrostla v meziročním srovnání o 0,9 p. b. na 7 %. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 528,7 tisíc, což je oproti roku 2009 nárůst o 63,2 tisíc uchazečů. Roku 2009 bylo 48,6 tisíc volných pracovních míst. Ovšem roku 2010 došlo k dalšímu výraznému snížení na 33,1 tisíc pracovních míst. Zvýšení počtu uchazečů o zaměstnání a snížení pracovních míst zapříčinilo strmý nárůst uchazečů na jedno pracovní místo. Roku 2009 na jedno pracovní místo připadlo 9,6 uchazečů, roku 2010 to bylo průměrně 16 uchazečů. Podíl osob nad 50 let, mladých do 25 let a nezaměstnaných s žádným či nízkým zaměstnáním se oproti předešlému roku prakticky nezměnil a zůstal na přibližně stejných hodnotách (MPSV, 2011).

Česká republika roku 2011 pokračovala v ekonomickém růstu. V komparaci s rokem předchozím, zde byl viděn pokles v počtu nezaměstnaných osob. Zdálo se, že ekonomická krize, která Českou republiku sužovala od roku 2008, skončila. Průměrná míra nezaměstnanosti roku 2011 klesla ve srovnání s rokem minulým o 0,3 p. b.. Průměrná míra nezaměstnanosti byla 6,7 %. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání zaznamenal pokles o 21 tisíc osob. Průměrně tak bylo zaznamenáno 507,8 tisíc uchazečů o zaměstnání. Na druhou stranu se zvýšil počet volných pracovních míst o 3,3 tisíce. Díky tomu připadalo na 1 pracovní místo 13,9 uchazečů. To znamená pokles o 2,1 uchazeče. Tak jako v předešlých letech i roku 2011 bylo nejvíce nezaměstnaných osob ve věku nad 50 let. Ovšem oproti předešlému roku zde došlo ke snížení o 1,7 p. b.. Průměrný počet nezaměstnaných osob nad 50 let činil 26 %. Naopak, průměrný počet mladých uchazečů o zaměstnání vzrostl. Roku 2010 osob této věkové skupiny bylo 16,9 % a roku 2011 již 18,1 %. Počet uchazečů s nízkým či žádným vzděláním zůstal na přibližně stejné úrovni (MPSV, 2012b).

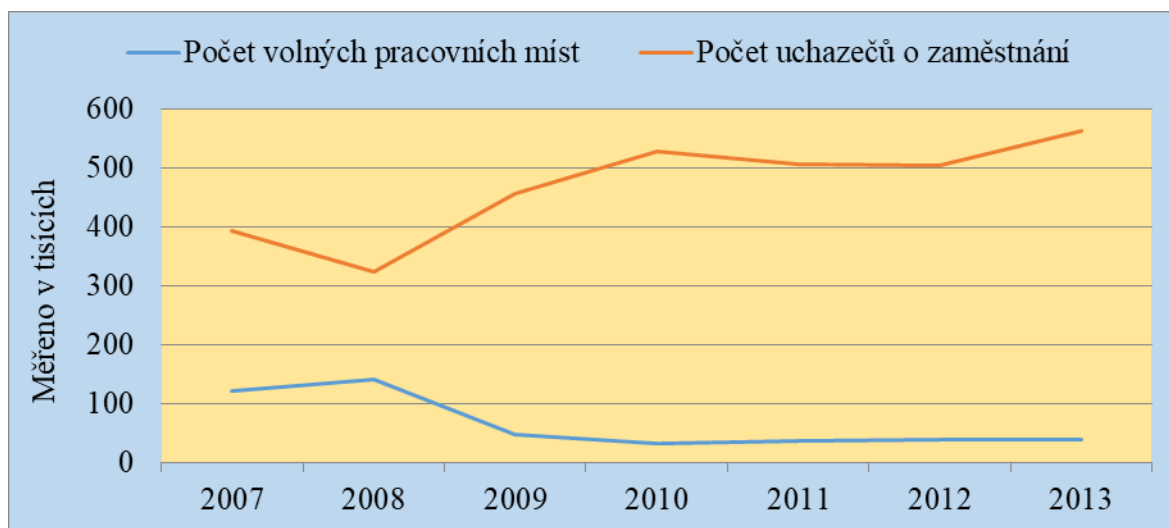
Roku 2012, po dvou letech ekonomického růstu, přišla opět recese.⁸ V první polovině roku 2012 míra nezaměstnanosti stále klesala, tento trend byl zapříčiněn opožděnou reakcí trhu práce na ekonomický vývoj. Ve druhé polovině roku 2012 se začal projevovat pokles ekonomické aktivity a došlo k růstu nezaměstnanosti, jelikož zaměstnavatelé nebyli stále schopni vytvořit dostatek pracovních míst. Průměrná míra nezaměstnanosti se však ve srovnání s rokem 2011 téměř nezměnila a vzrostla pouze o 0,1 p. b. na 6,8 %. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání roku 2012 byl 504,4 tisíc, což je o

⁸ Hlavní příčinou poklesu české ekonomiky byla jak klesající tuzemská poptávka domácností po zboží a službách, tak investorů po fixním kapitálu (Ihned.cz, 2013).

3,4 tisíc méně ve srovnání s rokem 2011. Volný počet pracovních míst zaznamenal nárůst o 3,4 tisíc. Počet volných pracovních míst byl 39,9 tisíc. Tato situace může mít pouze jeden následek a to, že došlo opět ke snížení uchazečů na jedno pracovní místo. Zatímco roku 2011 na 1 volné pracovní místo připadalo 13,9 uchazečů, roku 2012 jich připadalo na jedno místo 12,6. Nejvíce nezaměstnaných bylo opět osob starších 50 let. Počet nezaměstnaných nad 50 let stoupl o 0,5 p. b. oproti roku 2011. Celkem jich bylo 26,5 % z celkového počtu uchazečů o práci. Podíl osob mladších 25 let na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání se nezměnil a zůstal na 18,1 %. Stálým problémem byli i v roce 2012 uchazeči s nízkým či žádným vzděláním a jejich zastoupení na podílu nezaměstnaných uchazečů se blížilo 70 % (MPSV, 2013).

Rok 2013 byl ve znamení ekonomické recese, která se táhla od druhé poloviny roku 2012. Průměrná míra nezaměstnanosti v roce 2013 činila 7,7 %. To znamená, že došlo k meziročnímu nárůstu průměrné míry nezaměstnanosti o 0,9 %. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání byl 564,4 tisíc, což bylo v meziročním srovnání o 60 tisíc osob více. Ovšem volných pracovních míst ubylo o 0,9 tisíc a roku 2013 jich bylo 39 tisíc. To znamená, že na jedno volné pracovní místo připadalo namísto 12,6 uchazečů v roce 2012 už 14,5 uchazečů. Roku 2013 opět došlo k nárůstu podílu starších osob nad 50 let. Jejich podíl vzrostl oproti roku minulému z 26,5 % na 27,2 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání. Na druhou stranu, opačným směrem se vydala mladší generace. Mladší lidé do 25 let zaznamenali pokles z 18,1 % na 16 %. Uchazeči bez vzdělání či s nízkým vzděláním zůstávali stále těsně pod hranicí 70 % ze všech uchazečů o zaměstnání (MPSV, 2014).

Graf č. 6 – Nabídka práce a poptávka po práci v tisících osob na území ČR v letech 2007 – 2013



(Zdroj: MPSV – Statistická ročenka trhu práce 2007 – 2013, vlastní zpracování)

Z grafu č. 6 je patrné, že v období před ekonomickou krizí byl trh práce příznivě ovlivňován ekonomickým růstem. Nejmenší rozdíl mezi nabídkou práce a poptávkou po práci je patrný v roce 2008, kdy činil rozdíl necelých 183 tisíc osob. Od druhé poloviny roku 2008 se začaly projevovat důsledky ekonomické krize a od roku 2009 můžeme vidět velký rozdíl mezi počtem volných pracovních míst a počtem uchazečů o zaměstnání, který kulminoval roku 2013. Roku 2013 činil rozdíl 525 tisíc osob. Po celé období výrazně převyšovala nabídka práce poptávku po práci.

5.3 Rok 2014 – 1. polovina roku 2018 ve znamení ekonomického růstu

Již ke konci roku 2013 docházelo k postupnému ekonomickému růstu. Tento trend pokračoval i v roce 2014. Jelikož trh práce reaguje ve srovnání s ekonomickým vývojem pomaleji, mohli jsme registrovat pokles nezaměstnanosti až ve druhém pololetí roku 2014. Průměrná míra nezaměstnanosti byla stejná jako v roce 2013 a to 7,7 %. Průměrný počet nezaměstnaných roku 2014 činil 561,4 tisíc osob. To bylo méně pouze o 3 tisíce osob. Roku 2014 přibýlo v porovnání s rokem 2013 celkem 9,7 tisíc nových pracovních míst. V součtu jich tak bylo 48,7 tisíc. Díky této situaci se snížil počet uchazečů na jedno volné pracovní místo z 14,5 uchazečů v roce 2013 na 11,5 uchazečů v roce 2014. Podíl osob starších 50 let na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání se zvýšil o 2 %. Roku 2013 byl podíl 27,2 % a roku 2014 již 29,2 %. Opačným směrem šla mladší věková skupina do 25

let. Ta zaznamenala pokles v porovnání s rokem 2013 z 16,8 % na 14,7 % ze všech uchazečů o zaměstnání. Lidé s nízkým či žádným vzděláním zůstali přibližně na stejných hodnotách (MPSV, 2015).

Rok 2015 lze považovat za rok úspěšný, neboť docházelo k ekonomickému růstu, který nastal již ve druhé polovině roku 2014. Jelikož je nezaměstnanost úzce spjata s růstem ekonomiky, došlo v roce 2015 k očekávanému poklesu nezaměstnanosti. Průměrný počet uchazečů v roce 2015 byl 478,9 tisíc osob, což znamená pokles o 82,5 tisíc osob ve srovnání s rokem předchozím. Průměrná míra nezaměstnanosti činila 6,6 %. Došlo tedy k poklesu o 1,1 p. b., jelikož roku 2014 nabývala hodnoty 7,7 %. Roku 2015 také došlo k významnému růstu volných pracovních míst. Celkem bylo 90,3 tisíc volných pracovních míst. To znamenalo nárůst o 41,6 tisíc v porovnání s rokem 2014. Pozitivním důsledkem tedy bylo, že na jedno pracovní místo už nepřipadalo 11,5 uchazečů, jak tomu bylo roku 2014, ale pouze 5,3 uchazečů. Stejně jako minulý rok, tak i roku 2015 došlo k růstu podílu starších osob na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání. Meziroční nárůst byl z 29,2 % na 31,2 %. Opačným směrem šla mladší generace do 25 let, která stejně jako minulý rok zaznamenala pokles, v porovnání s rokem 2014 z 14,7 % na 13,4 % ze všech uchazečů o zaměstnání. Ačkoliv došlo ke značnému úbytku nezaměstnaných a přírůstku volných pracovních míst, stále zde zůstal problém s lidmi žádného či nízkého vzdělání. Jejich podíl na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání se stále pohybuje kolem 70 % (MPSV, 2016a).

Rok 2016 byl ve znamení růstu a plynule navazoval na rok 2015. Ekonomice se dařilo a to znamenalo další pokles nezaměstnanosti. V komparaci s rokem předchozím, průměrná míra nezaměstnanosti klesla o 1 p. b.. Průměrná míra nezaměstnanosti činila 5,6 %. Průměrný počet uchazečů u zaměstnání dosahoval hodnoty 406 tisíc, což bylo ve srovnání s rokem 2015 o 72,9 tisíc osob méně. Roku 2016 došlo k dalšímu nárůstu volných pracovních míst a to o 37,6 tisíc. Roku 2016 byl průměrný počet volných pracovních míst 127,9 tisíc. Stejně jako roku 2015 tedy následoval pokles uchazečů na jedno pracovní místo. Roku 2015 připadalo na jedno pracovní místo 5,3 uchazečů, v roce 2016 na jedno pracovní místo připadlo jen 3,2 uchazečů. Roku 2016 došlo k dalšímu navýšení podílu nezaměstnaných osob ve věku nad 50 let. Roku 2015 bylo jejich zastoupení 31,2 %, avšak roku 2016 už byla dosažena hodnota 33,4 % ze všech uchazečů o zaměstnání. Stejně jako minulý rok, tak i v roce 2016 klesl podíl nezaměstnaných do 25 let. Meziroční pokles byl z 13,4 % na 12,3 %. I nadále zůstala největším problémem nezaměstnanost osob s nízkým či

žádným vzděláním. Jejich podíl se nacházel opět na hodnotě kolem 70 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání (MPSV, 2017b).

V roce 2017 stále pokračoval ekonomický růst, který přetrvával od druhé poloviny roku 2014. Díky tomu také pokračoval růst volných pracovních míst a nastal tak úbytek nezaměstnaných. Ovšem i v roce 2017 nabídka práce nepatrně převyšovala poptávku po práci. Roku 2017 došlo k poklesu průměrné nezaměstnanosti o 1,3 p. b.. Průměrná míra nezaměstnanosti dosahovala hodnoty 4,3 %. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání činil 317,6 tisíc, což je o 88,4 tisíc osob méně než v roce 2016. I roku 2017 došlo k výraznému navýšení volných pracovních míst a to o 50,3 tisíc v porovnání s rokem 2016. Průměrný počet volných pracovních míst činil 178,2 tisíc. Díky této situaci opět výrazně klesl počet uchazečů na jedno pracovní místo. Zatímco roku 2016 připadalo na jedno pracovní místo 3,2 uchazečů, roku 2017 to bylo pouze 1,8 uchazečů. Tak jako v předešlých letech, největší podíl nezaměstnaných představovali lidé starší 50 let. Jejich podíl vzrostl o 3,1 p. b. oproti roku 2016. Hodnota roku 2017 činila 36,5 % ze všech uchazečů o zaměstnání. Mladší generace do 25 let opět pokračovala v trendu posledních let a došlo zde k poklesu podílu na celkovém počtu uchazečů z 12,3 % na 11, 2 %. Podíl lidí s nízkým vzděláním (základní vzdělání, výuční list) či žádným vzděláním činil 66,9 % (MPSV, 2018a).

K roku 2018 nejsou doposud vydány celkové údaje. Ovšem stále pokračoval trend minulých let. To znamená růst ekonomiky a s tím spojený pokles nezaměstnanosti. Výsledky k 30. 6. 2018 vykazovaly 223 786 uchazečů o zaměstnání, avšak počet volných pracovních míst byl 301 516. To znamená, že zde došlo ke zvratu, kdy poptávka po práci předčila nabídku práce. Na jedno pracovní místo připadalo 0,7 uchazeče o zaměstnání. Na českém trhu práce tedy došlo k nedostatku pracovní síly (MPSV, 2018b).

Tabulka č. 1 – Základní ukazatele nezaměstnanosti k 30. 6. 2018 v krajích ČR

Kraj	PNO (%)	Počet UoZ	Počet VPM	UoZ/VPM
hl. m. Praha	2,0	19 255	59 425	0,3
Středočeský kraj	2,5	24 455	41 938	0,6
Jihočeský kraj	1,9	9 163	18 481	0,5
Plzeňský kraj	1,9	8 010	31 622	0,3
Karlovarský kraj	2,7	5 889	8 239	0,7
Ústecký kraj	4,6	27 324	13 845	2,0
Liberecký kraj	3,1	9 769	11 057	0,9
Královehradecký kraj	2,1	8 167	13 006	0,6
Pardubický kraj	1,8	6 743	30 134	0,2
Kraj Vysočina	2,6	9 339	10 225	0,9
Jihomoravský kraj	3,6	30 406	23 849	1,3
Olomoucký kraj	3,2	14 059	11 373	1,2
Zlínský kraj	2,5	10 420	10 936	1,0
Moravskoslezský kraj	4,7	40 787	17 386	2,3
Česká republika	2,9	223 786	301 516	0,7

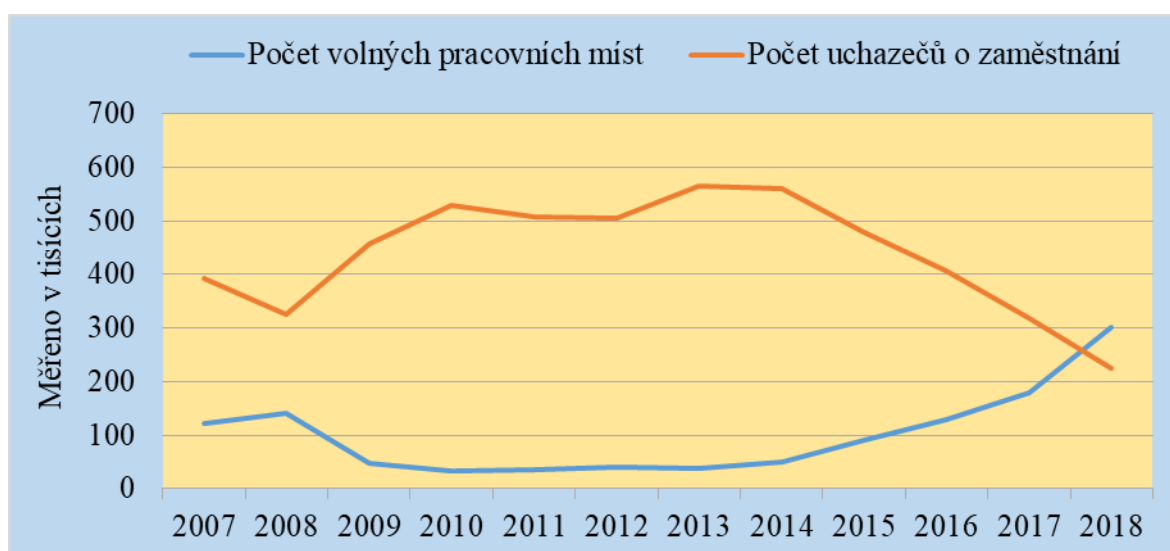
Zdroj (MPSV– Analýza nabídky a poptávky na trhu práce, 2018, vlastní zpracování)

Tabulka č. 1 ukazuje, že průměrná míra nezaměstnanosti dosahovala 2,9 %. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla tak jako v předchozích letech v Moravskoslezském kraji a Ústeckém kraji. Naopak nejmenší míru nezaměstnanosti naměřili v Pardubickém, Plzeňském, Jihočeském kraji a v hlavním městě Praha. K 30. 6. 2018 bylo naměřeno nejvíce volných pracovních míst. Počet volných pracovních byl 301 516. Nejvíce se jich nacházelo na území hlavního města Prahy a Středočeském kraji. Počet uchazečů o zaměstnání byl naměřen k 30. 6. 2018 ve výši 223 786 osob. Počet uchazečů o zaměstnání zde odpovídá nejvyšší míře nezaměstnanosti, a tak i těchto uchazečů lze nejvíce nalézt v Moravskoslezském, Jihočeském a Ústeckém kraji. Celkově tedy, k 30. 6. 2018, na jedno pracovní místo připadalo 0,7 uchazeče o zaměstnání.

5.4 Shrnutí vývoje nezaměstnanosti mezi lety 2007 – 1. polovinou roku 2018

Trh práce a tedy nezaměstnanost byla výrazně ovlivněna ekonomickým růstem. Do roku 2008 docházelo k poklesu rozdílu mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Ovšem v důsledku ekonomické krize docházelo k růstu rozdílu mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Tato situace trvala až do roku 2014, kdy došlo k růstu ekonomiky. Růst ekonomiky měl příznivý dopad na trh práce a docházelo ke snižování rozdílu mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. V 1. polovině roku 2018 jsme se dostali do situace, kdy již poptávka po práci převyšuje nabídku práce. Celý průběh znázorňuje graf č. 7.

Graf č. 7 – Nabídka práce a poptávka po práci v tisících osob na území ČR od roku 2007 do 1. poloviny roku 2018



(Zdroj: MPSV - Statistická ročenka trhu práce 2007 - 2017, Analýza nabídky a poptávky na trhu práce, 2018, vlastní zpracování)

Graf č. 7 popisuje vývoj počtu volných pracovních míst a počtu uchazečů o zaměstnání. Z grafu je patrné, že v době recese dochází k růstu mezery mezi dvěma zkoumanými veličinami. Naopak v době ekonomické prosperity se tyto dvě veličiny vzájemně přibližují, až dosáhnou bodu, kdy se nabídka práce rovná poptávce po práci. Tento stav lze vidět ve druhé polovině roku 2017. Roku 2018 však došlo poprvé k situaci, kdy poptávka po práci předčila nabídku práce. Na trhu práce je tedy nedostatek pracovníků a trh práce se nachází pod přirozenou mírou nezaměstnanosti.

6. Faktory ovlivňující nezaměstnanost

Trh práce je podroben celé škále vlivů. Vlivy, které působí více či méně na trh práce jsou ekonomické, politické, sociální či kulturní. Existuje tedy mnoho faktorů, které významně ovlivňují trh práce a tedy míru nezaměstnanosti. Mezi nejvýznamnější faktory patří přirozeně výkonnost ekonomiky. Dalšími významnými faktory jsou mimo jiné např. aktivní či pasivní politika zaměstnanosti, výše minimální mzdy, síla odborů, technologický pokrok, demografický vývoj, vzdělávání či migrace obyvatelstva.

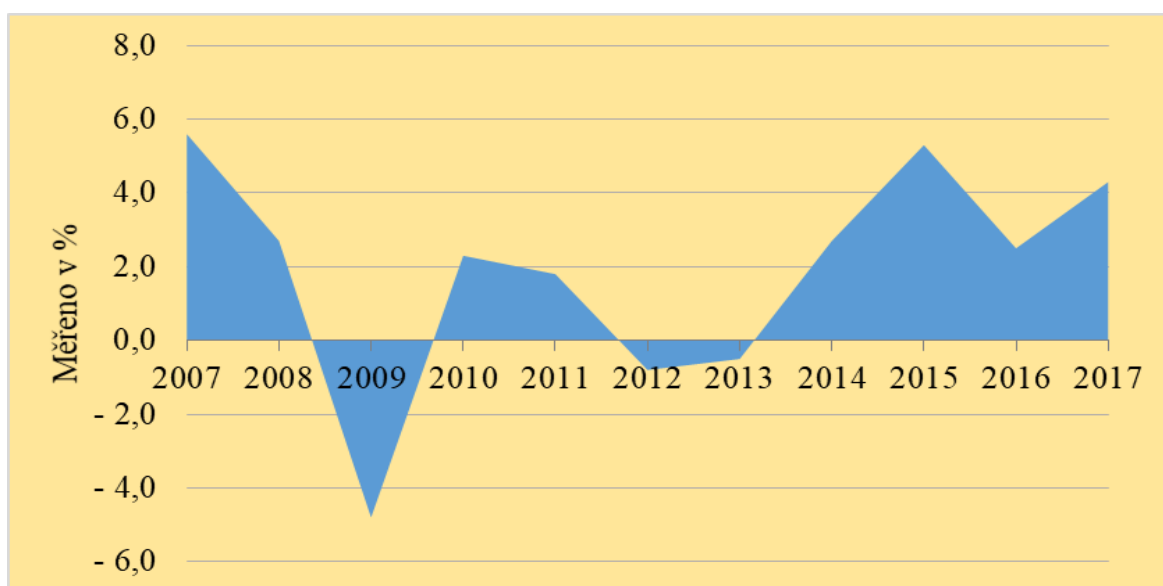
Přesto, že trh práce je ovlivňován celou řadou faktorů, tato práce bude zaměřena na ekonomický růst s důrazem na zpracovatelský průmysl. Dále bude zkoumána APZ a posledním zkoumaným faktorem bude věková struktura obyvatel se zaměřením na osoby ve věku 15 – 64 let.

6.1 Ekonomický růst

Faktorem číslo jedna je ekonomický růst. Nejprve tedy bude zkoumán vztah mezi růstem HDP a mírou nezaměstnanosti, který se bude snažit prokázat korelaci mezi ekonomickým růstem a nezaměstnaností. Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, HDP slouží ke stanovení výkonnosti ekonomiky. Ovšem s HDP je provázána i míra nezaměstnanosti. Dochází tedy ke korelaci HDP a míry nezaměstnanosti. Tento vztah popsal Arthur Okun. Zákon byl tedy pojmenován po svém objeviteli jako Okunův zákon. Okun při svém zkoumání, které bylo prováděno od konce druhé světové války až do začátku 60. let 20. století, přišel na vztah, který tvrdí, že míra nezaměstnanosti klesne o 1 %, pokud dojde k růstu HDP o 2 – 3 %. Pokud však dojde k poklesu HDP o 2 – 3 %, míra nezaměstnanosti vzroste o 1 % (Jurečka, 2013).⁹

⁹ Okun však zdůrazňoval, že jeho zákon má empirický původ, nikoliv teoretický. Dále říká, že jeho zákon platí pouze pro míry nezaměstnanosti 3 – 7,5 %, jelikož mezi těmito hodnotami bylo prováděno měření a výzkum. Samotný výzkum byl prováděn s naměřenými hodnotami v USA (Jurečka, 2013).

Graf č. 8 – Růst HDP v % na území ČR mezi lety 2007 – 2017



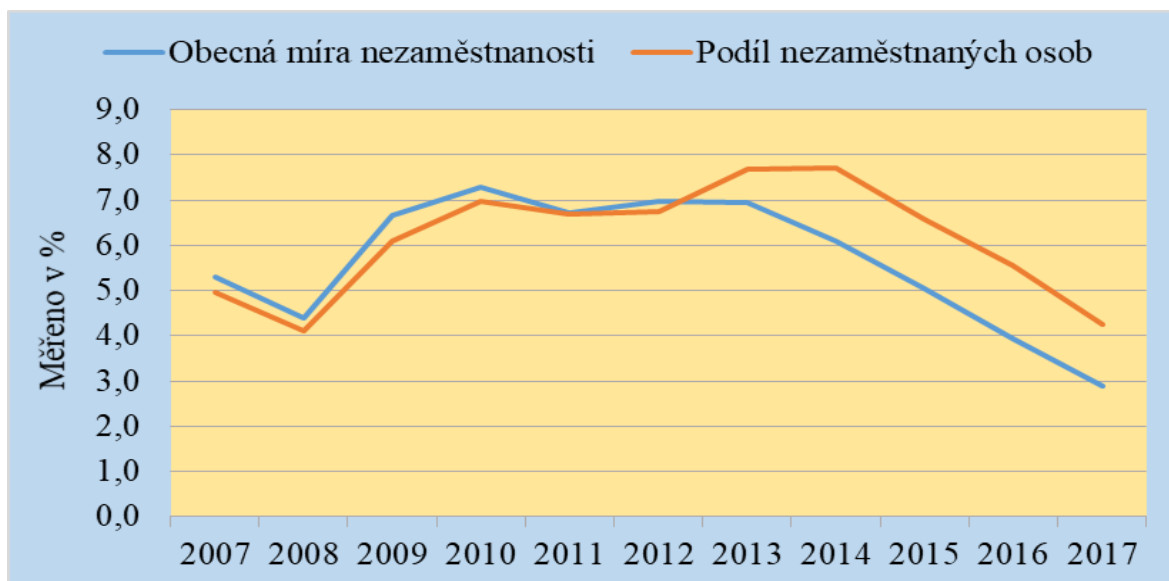
(Zdroj: ČSÚ – Základní ukazatele národního hospodářství v České republice 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 8 je patrné, že se české ekonomice dařilo roku 2007 i 2008. Ovšem v důsledku celosvětové hospodářské krize se na konci roku 2008 začal projevovat pokles ekonomiky, který vyústil v hospodářskou krizi. Období krize trvalo od konce roku 2008 do roku 2010. V roce 2010 nastal obrat a zdálo se, že je ekonomická krize zažehnána. Avšak roku 2012 a 2013 opět přišel úpadek a růst HDP se dostal do záporných čísel. Na konci roku 2013 došlo opět k růstu ekonomiky a tento stav trvá až do 2. čtvrtletí roku 2018 (poslední naměřený údaj), kde došlo k růstu ekonomiky o 2,3 % v porovnání se stejným čtvrtletím minulého roku.

6.1.1 Okunův zákon

Doposud byla počítána průměrná míra nezaměstnanosti podle MPSV, neboť data, které získává MPSV od ÚP ČR jsou vhodnější, než data ČSÚ. ČSÚ získává data dle evropských směrnic a jsou založena na reprezentativním vzorku společnosti. Průměrná míra nezaměstnanosti dle ČSÚ je však vhodnější ke komparaci mezi státy. Jelikož Arthur Okun byl americký ekonom, tak i jeho studie byla zaměřena na míru nezaměstnanosti a růst HDP v USA. Z toho důvodu zde budou použita data ČSÚ.

Graf č. 9 – Rozdíl v hodnotách vypočtené míry nezaměstnanosti v % mezi ČSÚ (Obecná míra nezaměstnanosti) a MPSV (Podíl nezaměstnaných osob) na území ČR mezi lety 2007 – 2017



(Zdroj: ČSÚ – Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) 2007 – 2017 a MPSV – Podíl nezaměstnaných osob 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 9 vyplývá, že průměrná míra nezaměstnanosti, kterou počítá MPSV jako Podíl nezaměstnaných osob, je do roku 2012 nižší nebo rovna Obecné míře nezaměstnanosti, která je počítána ČSÚ. Ovšem od roku 2013 dochází k velkému obratu a vyšších hodnot nabývá průměrná míra nezaměstnanosti, která se počítá dle MPSV. V posledních 4 letech můžeme vidět rozdíl přibližně 1,5 %. Nejmenší rozdíl je patrný v roce 2011, kde byly naměřeny stejné hodnoty, a největší rozdíl nastal v letech 2014 – 2016, kde dosahoval hodnoty 1,6 %.

6.1.1.1 Platnost Okunova zákonu v ČR

Jak již bylo zmíněno, Okunův zákon konstatuje, že nezaměstnanost klesne o 1 %, pokud dojde ke skutečnému růstu ekonomiky o 2 – 3 %. Tvrzení platí pouze pro míry nezaměstnanosti od 3 do 7,5 %, což je na území ČR mezi lety 2007 – 2017 splněno.

Tabulka č. 2 – Korelace mezi růstem průměrné míry nezaměstnanosti a růstem HDP v ČR mezi lety 2007 – 2017

Roky	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Růst Obecné míry nezaměstnanosti (%)	-1,9	-0,9	2,3	0,6	-0,6	0,3	0	-0,9	-1,1	-1	-1,1
Růst HDP (%)	5,6	2,7	-4,8	2,3	1,8	-0,8	-0,5	2,7	5,3	2,5	4,3
Okunův zákon	✓	✓	✓	!	✓	✓	!	✓	!	✓	!

(Zdroj: ČSÚ – Základní ukazatele národního hospodářství v České republice 2007 – 2017 a ČSÚ – Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) 2007 – 2017, vlastní výpočet růstu průměrné míry nezaměstnanosti v %, vlastní zpracování)

Z tabulky č. 2 vyplývá, že vývoj HDP a přirozené míry nezaměstnanosti neodpovídá Okunovu zákonu v letech 2010, 2013, 2015 a 2017. Roku 2010 docházelo k růstu HDP, ovšem zároveň stoupala i průměrná míra nezaměstnanosti. Dle Okunova by však mělo docházet k poklesu průměrné míry nezaměstnanosti. Podobná situace nastala i roku 2013, kdy docházelo k meziročnímu poklesu HDP, ovšem průměrná míra nezaměstnanosti zůstala v meziročním srovnání nezměněna a stagnovala. Podle Okunova zákonu zde mělo opět dojít k poklesu průměrné míry nezaměstnanosti. Roku 2015 došlo k vysokému růstu HDP. V meziročním srovnání šlo o růst ve výši 5,3 %, avšak došlo zde pouze k poklesu o 1,1 % průměrné míry nezaměstnanosti. Podle Okunova zákonu by však měl být pokles průměrné míry nezaměstnanosti vyšší a blížit se 2 %. Obdobná situace nastala i roku 2017, kdy při meziročním růstu HDP ve výši 4,3 % mělo docházet k vyššímu poklesu průměrné míry nezaměstnanosti. Z naměřených hodnot tedy pouze 60 % odpovídá Okunovu zákonu.

Ačkoliv z 10 sledovaných období odpovídá pouze 6 Okunovu zákonu, tak 8 z 10 sledovaných období vykazuje při růstu HDP pokles průměrné míry nezaměstnanosti. Dochází tedy k potvrzení vztahu, že při ekonomickém růstu dochází k poklesu nezaměstnanosti.

6.1.2 Analýza ekonomického růstu v ČR mezi lety 2007 – 2017 se zaměřením na průmysl

V této části bakalářské práce budou využity statistiky Ministerstva práce a obchodu, ovšem výše ekonomického růstu bude jako doposud brána z dat Českého statistického úřadu.

Roku 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. Díky vstupu do Evropské unie významně vzrostl mezinárodní obchod, tedy vývoz a dovoz zboží a služeb. Důležité tedy bylo, že se české firmy dostaly snadněji na zahraniční trh a naopak, zahraniční firmy se dostaly na trh český. Dle statistik ČSÚ docházelo od roku 2004 k velkému ekonomickému růstu a tento trend vyvrcholil roku 2006, kdy ekonomický růst dosahoval hodnoty 6,9 %. Tento růst ekonomiky byl historickým maximem od vzniku České republiky. Roku 2007 pokračoval růst ekonomiky, ovšem došlo již k menšímu zpomalení tempa růstu. Výkon ekonomiky se meziročně zvýšil o 5,6 %. Největší vliv na růst české ekonomiky byl zaznamenán v růstu průmyslové produkce, kde byl naměřen meziroční nárůst o 8,2 %. Zejména rostl automobilový, elektronický a počítačový průmysl. Dále významně rostly výdaje domácností na konečnou spotřebu (MPO, 2005, 2008).

Roku 2008 docházelo k ekonomickému růstu, ovšem pouze v první polovině roku. Ve druhé polovině roku 2008 se začaly projevovat následky hospodářské krize, která započala v USA. Průměrný růst ekonomiky činil 2,7 %. Spotřeba domácností vzrostla oproti roku 2007 o 2,9 %, avšak hlavní příčinou vysoké spotřeby byla vysoká inflace, která byla v průměru 6,3 %. Důležitá průmyslová produkce dosahovala meziročního růstu pouze 0,4 %. Největší propad zasáhl automobilový průmysl, který významně přispíval k ekonomickému růstu ČR. Propad byl zapříčiněn nízkou zahraniční poptávkou, jelikož většina aut je vyráběna na export (MPO, 2009).

Ekonomická krize významně ovlivnila ekonomický růst České republiky. Proto je důležité, poukázat na příčiny, které daly vzniknout celosvětové hospodářské krizi. Zrod ekonomické krize nalezneme v USA mezi lety 1995 a 2007, kdy kongres schválil podporu soukromého bydlení. O hypotéky tedy mohli žádat i více rizikovní uchazeči, kteří by doposud hypotéku nedostali. V návaznosti na velký počet hypoték vznikly hypoteční agentury, které odkupovaly od bank rizikovější cenné papíry (hypotéky). Banky tedy začaly poskytovat úvěrem lidem, u kterých byla velmi malá šance, že úvěr splatí. Zde se vžil pojem takzvaného predátorského úvěrování. Dalším viníkem byl FED, který roku 2003 rapidně snížil úrokové sazby, aby lidé mohli více investovat. Roku 2004 se průměrná

výše úrokových sazeb pohybovala okolo 1 %. Docházelo zde k nadměrnému počtu půjček a FED viděl, že dochází k přehřívání ekonomiky a jeho reakcí bylo prudké zvýšení úrokových sazeb. Roku 2006 dosahovala výše úrokových sazeb 5,25 %. Lidé tak nebyli schopni splácet hypotéky. V důsledku toho rapidně klesaly výnosy z cenných papírů a klesaly ceny nemovitostí. Hypoteční trh tedy nakazil finanční trh, jelikož banky měly mnoho prostředků právě v cenných papírech, které byly vázány na nemovitosti. Ve finančním sektoru tedy panovala nejistota. Banky si nevěřily a nechtěly si mezi sebou poskytovat půjčky. Krize vyústila v pád jedné z největších investičních amerických bank Lehman Brothers. Do Evropy se ekonomická krize dostala především kvůli dvěma faktorům. Prvním byl, že i evropské banky investovaly do toxických aktiv, jimiž byly cenné papíry na hypotéky a dalším faktorem byl pokles poptávky amerického spotřebitele (Krugman, 2009).

Rok 2009 byl celý ve znamení hospodářské krize, která započala roku 2008 v USA. Tento rok se naplno projevíly důsledky hospodářské krize, kterými byla zasažena celá Evropská unie, kromě Polska. Bohužel pro Českou republiku, ekonomickou krizí bylo zasaženo i Německo, které je naším hlavním obchodním partnerem, tudíž se krize musela dostat i do České republiky. Rok 2009 přinesl nejvyšší propad ekonomického růstu České republiky. Došlo k ekonomickému poklesu ve výši 4,8 %. Hlavní příčinou byl meziroční pokles průmyslu o 13,4 % (MPO, 2010).

Rok 2010 přinesl oživení české ekonomiky a to zejména díky růstu mezinárodního obchodu. Ekonomický růst Evropské unie se meziročně zvýšil o 1,8 % a velmi dobře si vedl náš největší obchodní partner Německo, který zaznamenal nárůst oproti roku 2009 ve výši 3,6 %. Jelikož je domácí trh značně fixovaný na trh německý, tak i Česká republika zaznamenala meziroční ekonomický růst ve výši 2,3 %. Roku 2010 významně vzrostla průmyslová produkce a to o 10 %. Konkrétně velký růst zaznamenala produkce automobilových vozidel, strojů či elektronických zařízení. Růst průmyslové produkce byl zapříčiněn hlavně díky obchodu s Německem. Ovšem i v tomto roce docházelo k poklesu a to ve stavebnictví. Stavební produkce byla ovlivněna zpožděnými dopady hospodářské krize a došlo zde k meziročnímu poklesu o 7,8 % (MPO, 2011).

Roku 2011 opět docházelo k růstu ekonomiky. Meziroční nárůst činil 1,8 %. Stejně jako roku 2010 byl nejdůležitější zahraniční obchod, zejména s Německem. Průmyslová produkce opět vzrostla. Ve srovnání s rokem 2010 došlo k nárůstu o 6,9 %. Nejvíce se na tom opět podílela výroba automobilů (MPO, 2012).

Rok 2012 přinesl další pokles domácí ekonomiky. Evropská unie zaznamenala meziroční pokles ekonomického růstu o 0,3 %. Tento pokles se odrazil i na české ekonomice. Meziroční ekonomický pokles činil 0,8 %. Došlo k meziročnímu poklesu průmyslové produkce o 1,2 %. Ovšem největší problém byl ve stavebnictví. Stavební produkce klesla meziročně o 6,5 % (MPO, 2013).¹⁰

Rok 2013 se velice podobal roku 2012. Stejně jako v roce předchozím, tak i roku 2013 přišel ekonomický pokles ve výši 0,5 %. Průmyslová produkce vzrostla o 0,5 %, a tak jako předchozí rok mělo velký problém stavebnictví, kde byl zaznamenán meziroční pokles o 6,7 % (MPO, 2014).

Rok 2014 znamenal konec recese, která probíhala mezi lety 2012 a 2013. Už ke konci roku 2013 docházelo k růstu ekonomiky a tento trend byl následován i celým rokem 2014. Průměrný ekonomický růst činil 2,7 %. Roku 2014 se meziročně zvýšila průmyslová produkce o 4,9 %. Opět nejvýznamnějšími složkami průmyslu byla produkce automobilů a elektrotechniky, které jsou určeny především na export. Po letech úpadku se opět začalo dařit stavebnictví, které zaznamenalo meziroční nárůst o 4,3 % (MPO, 2015).

Rok 2015 navázal na rok 2014 a pokračoval v ekonomickém růstu. Tento rok byl velice úspěšný a dosáhl meziročního růstu 5,3 %. Hlavním důvodem ekonomického růstu byl optimismus, který panoval mezi všemi důležitými hospodářskými sektory. Roku 2015 došlo k meziročnímu růstu investičních výdajů o 7,4 %, spotřeba domácností meziročně vzrostla o 2,9 % a spotřeba vlády se meziročně zvýšila o 2,8 %. Dále se opět významně zvýšila průmyslová produkce. Oproti roku 2014 představoval nárůst průmyslové produkce 4,4 %. Další růst zaznamenalo stavebnictví, kde činil meziroční nárůst 7,1 % (MPO, 2016).

Rok 2016 pokračoval v trendu posledních dvou let. Meziroční ekonomický růst činil 2,5 %. Důvody růstu byly téměř stejné jako roku 2015. Opět rostla spotřeba domácností, která byla zapříčiněna růstem mezd. Průmyslová produkce meziročně vzrostla o 2,9 %. Úpadek zaznamenalo stavebnictví, kde došlo k meziročnímu poklesu o 5,9 % (MPO, 2017).

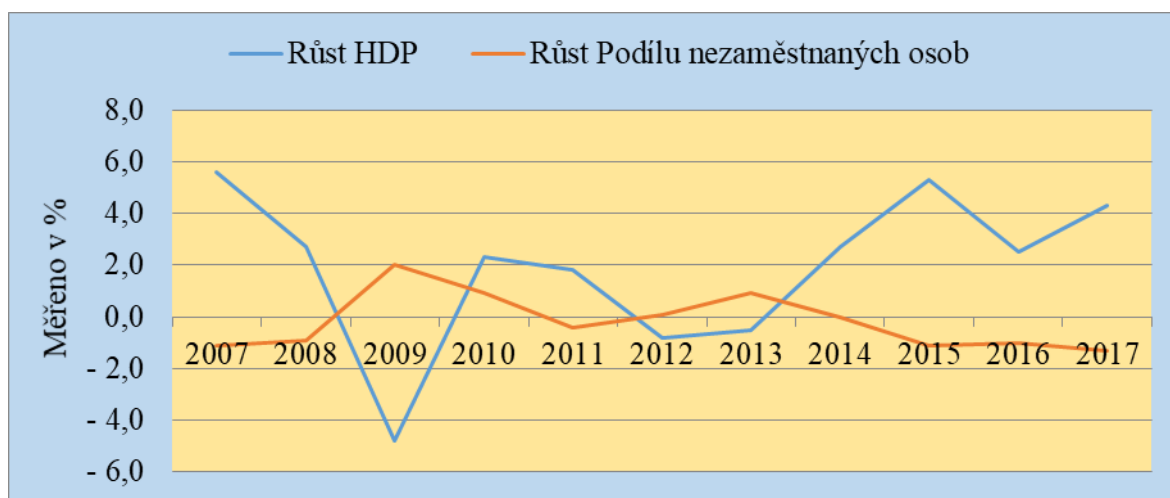
Rok 2017 byl pro Českou republiku velice úspěšný. Meziroční ekonomický růst činil 4,3 %. Stabilní ekonomická situace posílila vliv investic a zvedla zahraniční poptávku po tuzemských produktech. V důsledku zvyšování mezd opět rostla domácí spotřeba. Průmyslová produkce meziročně stoupla o 6,5 % a i stavebnictví se dostalo do kladných hodnot (MPO, 2018a).

¹⁰ Stavebnictví je v problémech již od hospodářské krize, která započala roku 2008. Rok 2012 byl čtvrtým rokem, kdy stavební produkce klesala, zatímco například průmyslová produkce v letech 2010 a 2011 stoupala. Pokles stavební produkce byl zapříčiněn nedostatkem zakázek z veřejného i soukromého sektoru. Oba sektory odkládají investice na příznivější dobu (MPO, 2013).

Roku 2017 opět výrazně klesla nezaměstnanost, jelikož se dařilo ekonomice a firmy hledaly nové zaměstnance, jimiž by rozšířily své podniky. Docházelo tedy k růstu poptávky po práci a tedy k růstu mezd. Roku 2017 nastal problém, že firmy nemohly najít zaměstnance, jelikož poptávka po práci začínala převyšovat nabídku práce a tento stav brzdí firmy v dalším rozvoji (MPO, 2018a).

K roku 2018 nejsou doposud vydány celkové údaje. Ovšem stále pokračoval trend minulých let. To znamená růst ekonomiky a s tím spojený pokles nezaměstnanosti. Ekonomický růst ve druhém čtvrtletí dle MPO činil 2,4 %. Důvodem, proč ekonomika neroste vyšším tempem, je zejména nedostatek pracovní síly. Predikce MPO zní, že ekonomický růst bude pokračovat i v letech budoucích. Ovšem růst se bude zpomalovat, jelikož má Česká republika nedostatek pracovní síly. Očekává se tedy pokles poptávky po práci, protože mzdy rostou rychleji, než produktivita práce. To bude mít za následek investice do robotizace a automatizace (MPO, 2018b).

Graf č. 10 – Korelace růstu HDP a růstu Podílu nezaměstnaných osob v % na území ČR mezi lety 2007 – 2017



(Zdroj: ČSÚ – Základní ukazatele národního hospodářství v České republice 2007 – 2017 a MPSV – Podíl nezaměstnaných osob 2007 – 2017, vlastní výpočet růstu průměrné míry nezaměstnanosti v %, vlastní zpracování)

Z grafu č. 10 je patrné, že mezi lety 2007 až polovinou roku 2018 můžeme vidět, jak ekonomický vývoj ovlivňuje trh práce. Pokud dochází k ekonomickému růstu, tak se firmy rozšiřují a hledají nové pracovníky, tudíž dochází k poklesu nezaměstnanosti. Na druhou stranu, pokud se hospodářství nachází v recesi, firmy nenajímají nové pracovníky a naopak, zbavují se méně potřebných zaměstnanců. To znamená, že dochází k růstu nezaměstnanosti. Ovšem i zde se našla výjimka. Roku 2010 byl meziroční ekonomický

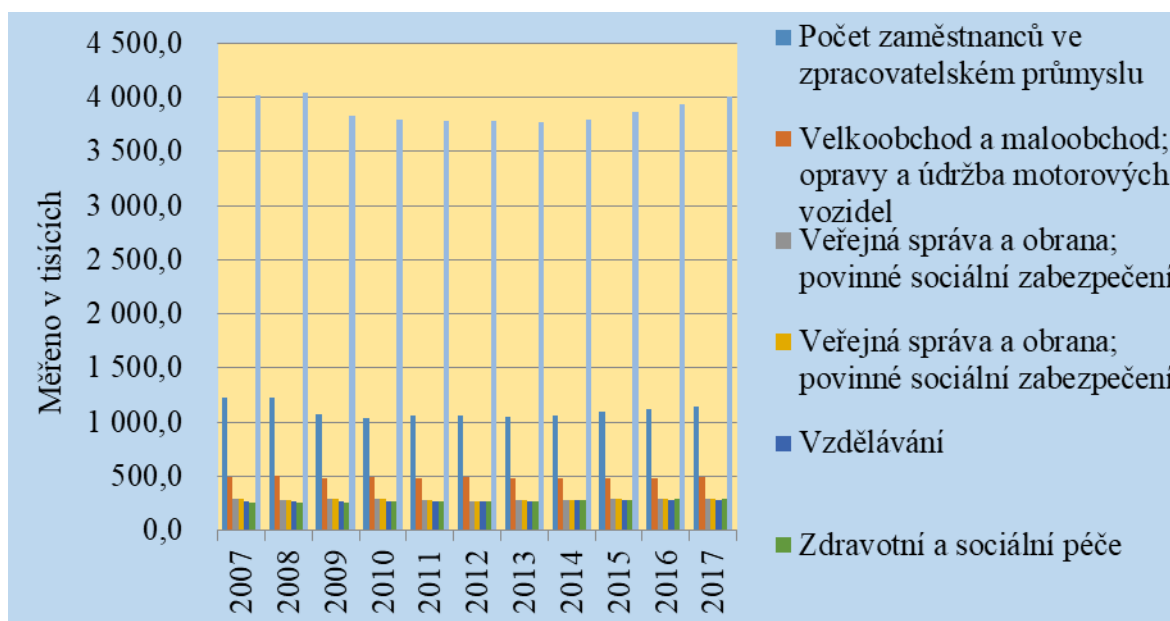
růst ve výši 2,2 % a zároveň došlo k meziročnímu růstu míry nezaměstnanosti o 1 p. b.. Tento stav mohl být zapříčiněn jako dozvuk hospodářské krize, jelikož firmy dosahovaly ekonomického růstu, ovšem stále zde byl strach v oblasti najímání nové pracovní síly, tudíž poptávka po práci rostla velmi pomalu.

Díky korelaci růstu HDP a růstu průměrné míry nezaměstnanosti víme, že ekonomický růst významně ovlivňuje nezaměstnanost. Významný vliv na ekonomický růst má průmysl, zejména průmysl zpracovatelský. Dalším krokem tedy bude zkoumání hypotézy, jestli příčinou historicky nejvyšší nezaměstnanosti na území ČR je zpracovatelský průmysl.

6.1.3 Vliv průmyslu na celkovém počtu zaměstnanců

Průmysl je složen ze čtyř odvětví, kterými jsou: těžba a dobývání, zpracovatelský průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu a posledním odvětvím je zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi. Nejvýznamnějším je zpracovatelský průmysl, který zaměstnává průměrně 1144,4 tisíc osob z celkového počtu 1252, 7 tisíc osob zaměstnaných v průmyslu, měřeno k roku 2017. Zpracovatelský průmysl má 3 klíčová odvětví. Nejdůležitějším je výroba motorových vozidel, přívěsů a závěsů, dále je to výroba kovových výrobků a kovodělných konstrukcí a také výroba strojů a zařízení. Zpracovatelský průmysl tvoří přibližně čtvrtinu české ekonomiky a pracuje zde více než čtvrtina zaměstnanců (Statistika&My, 2016).

Graf č. 11 – Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle šesti nejpočetnějších ekonomických činností v tisících osob na území ČR mezi lety 2007 – 2017



(Zdroj: ČSÚ - Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Graf č. 11 ukazuje, že z šesti zkoumaných odvětví má největší podíl na zaměstnanosti v České republice jednoznačně zpracovatelský průmysl, ve kterém je zaměstnána prakticky čtvrtina ze všech zaměstnanců, což znamená vždy nejméně 1 milion osob. Druhou nejpočetnější ekonomickou činností je velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel, která eviduje kolem půl milionu zaměstnanců. Všechna zbylá odvětví z grafu zaměstnávají 250 až 300 tisíc osob.

Tabulka č. 3 – Porovnání průměrného růstu počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu a průměrného celkového růstu počtu zaměstnanců v tisících na území ČR mezi lety 2007 – 2017

Roky	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zpracovatelský průmysl v tis.	28,6	-2,3	154,7	-24,6	21,2	-1,1	-11,9	13,9	34	25	19,8
Celkem v tis.	62,9	23,7	212,5	-34,2	-8,8	3,5	-22,8	27,2	77,1	65	71,2

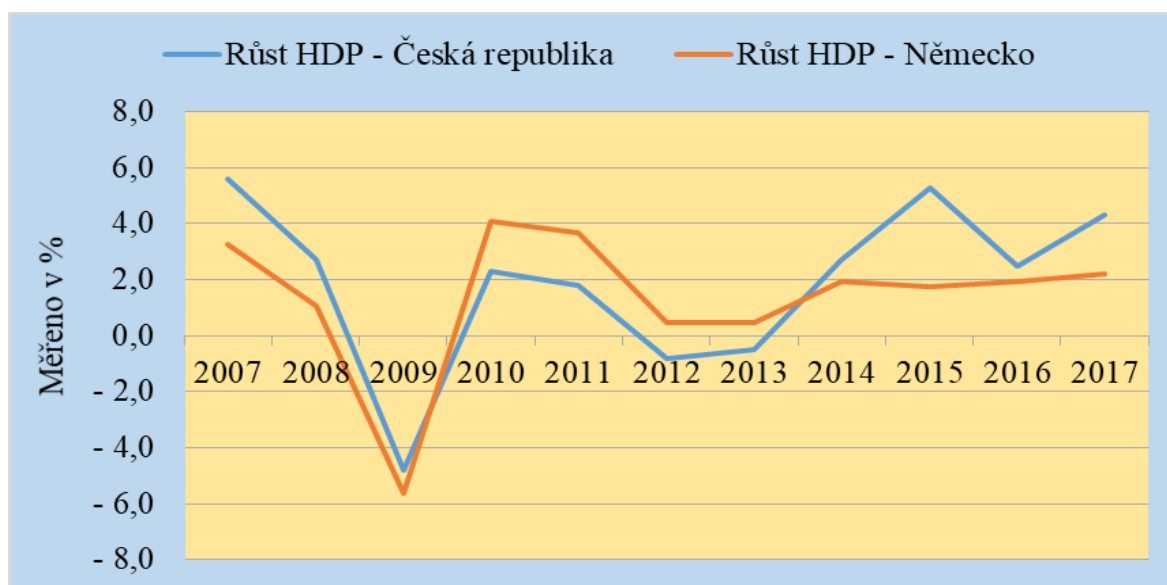
(Zdroj: ČSÚ – Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) 2007 – 2017, vlastní výpočty, vlastní zpracování)

Z tabulky č. 3 je patrné, že roku 2008 kdy již probíhala ekonomická krize, tak se celkově česká ekonomika nacházela v růstu a tudíž se snižovala i nezaměstnanost a rostl počet zaměstnanců, ovšem zpracovatelský průmysl vykazoval meziroční růst pouze o 0,4 %. Následkem bylo, že již roku 2008 docházelo k propouštění a ke snižování počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu. V krizových letech měl zpracovatelský průmysl významný podíl na zvyšování celkové průměrné míry nezaměstnanosti. Roku 2011 se naplno projevil hospodářský růst, který započal již roku 2010, a došlo k růstu průměrného počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu, ovšem celkově došlo k úbytku průměrného počtu zaměstnanců. Na poklesu průměrného celkového počtu zaměstnanců roku 2011 se nejvíce podílelo stavebnictví, které zaznamenalo pokles o 15,8 tisíc zaměstnanců. Roku 2012 se dostala Česká republika do recese, která zasáhla také zpracovatelský průmysl. Následkem toho byl pokles o 1,1 tisíc průměrného počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu. Na druhou stranu průměrný celkový počet zaměstnanců i nadále nepatrně rostl. Roku 2013 se naplno projevil důsledek recese a došlo k velkému úbytku zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu, který vedl k poklesu na průměrném celkovém počtu zaměstnanců. Roku 2014 došlo k nastartování ekonomiky. Ekonomický růst zvedl průměrný celkový počet zaměstnanců a výrazně se na tom podílel především zpracovatelský průmysl. Tento stav vydržel až po zbytek měření v roce 2017.

Z tabulky č. 3 tedy vyčteme, že v letech 2008, 2011 a 2012 nalezneme nesoulad mezi průměrným růstem zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu a průměrným růstem celkového počtu zaměstnanců. V těchto obdobích dochází buď k poklesu průměrného počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu a zároveň k růstu průměrného celkového počtu zaměstnanců, nebo může být situace opačná.

Tento jev je způsoben vlivy našich obchodních partnerů. Jak již bylo zmíněno, česká ekonomika je závislá na zahraničním obchodu, konkrétně exportu orientovaným na průmysl. V České republice tvoří průmysl přibližně čtvrtinu HDP. Jelikož je Česká republika malou otevřenou ekonomikou, ovlivňuje její ekonomický vývoj hospodaření a ekonomická situace jejích obchodních partnerů. Pro Českou republiku je hlavním obchodním partnerem Německo, kam směřuje zhruba třetina veškerého vývozu (Statistika&My, 2018a).

Graf č. 12 – Komparace růstu HDP v % mezi ČR a Německem v letech 2007 – 2017



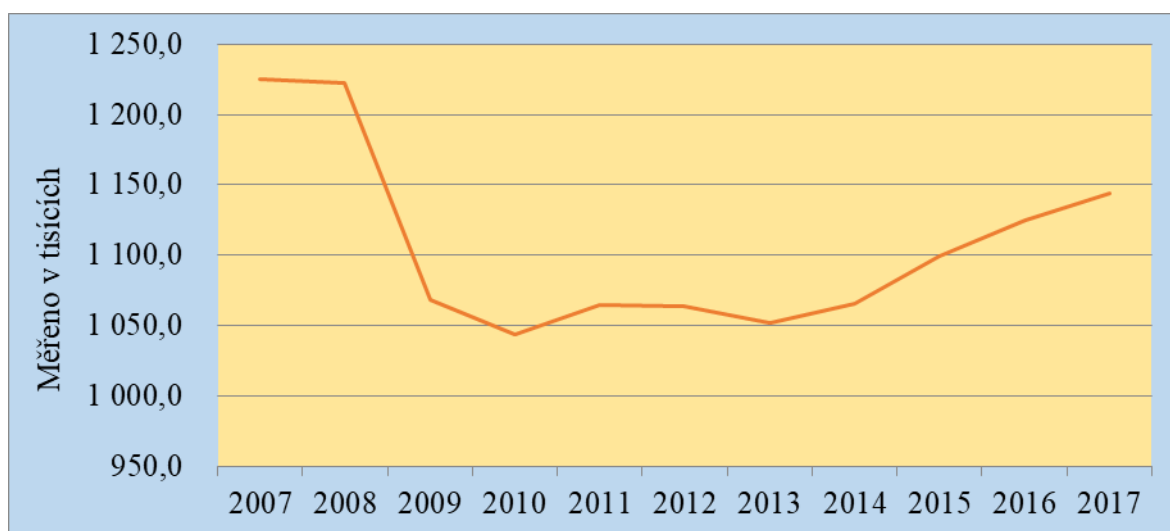
(Zdroj: The World Bank – GDP Germany 2007 – 2017, GDP Czech Republic 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Graf č. 12 ukazuje návaznost růstu HDP České republiky na Německo. Z grafu je patrné, že roku 2008 Česká republika stále vykazuje růst, avšak Německo je již zasaženo ekonomickou krizí. Německo se dostalo do úpadku dříve než ČR, která je plně zasažena až roku 2009. Ovšem můžeme si všimnout, že německá ekonomika se vymanila z krize dříve než ekonomika česká. Dále kolem roku 2010 a 2011 česká ekonomika prakticky obkresluje růstový tvar Německa, ovšem roste přibližně o 2 % méně. To mělo v roce 2012 a 2013 za následek recesi na území ČR. V Německu se výrazně snížilo tempo meziročního růstu a blížilo se k 0,5 %, jelikož česká ekonomika kopírovala vývoj německé ekonomiky, ovšem v růstu zaostávala téměř o 2 %, tak zde došlo k recesi, která probíhala v letech 2012 a 2013. Koncem roku 2013 došlo k ekonomickému oživení a česká ekonomika roste až do konce měřeného období. Dochází zde i k předčení růstu německé ekonomiky.

Graf č. 12 tedy dokazuje, že česká ekonomika je závislá na německé ekonomice. To znamená, že pokud se daří německé ekonomice, tak se daří i ekonomice české.

Tento fakt se odráží i ve zpracovatelském průmyslu. Zpracovatelský průmysl je závislý na poptávce ze zahraničí. Pokud tedy hlavní obchodní partner, kterým je Německo, prosperuje, roste poptávka po tuzemské průmyslové produkci. Pokud se německé ekonomice nedaří, klesá poptávka po tuzemské průmyslové produkci. To je důvod, proč vyčteme, že v letech 2008, 2011 a 2012 nalezneme nesoulad mezi průměrným růstem zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu a průměrným růstem celkového počtu zaměstnanců. Zpracovatelský průmysl reaguje jako první na vývoj německé ekonomiky.

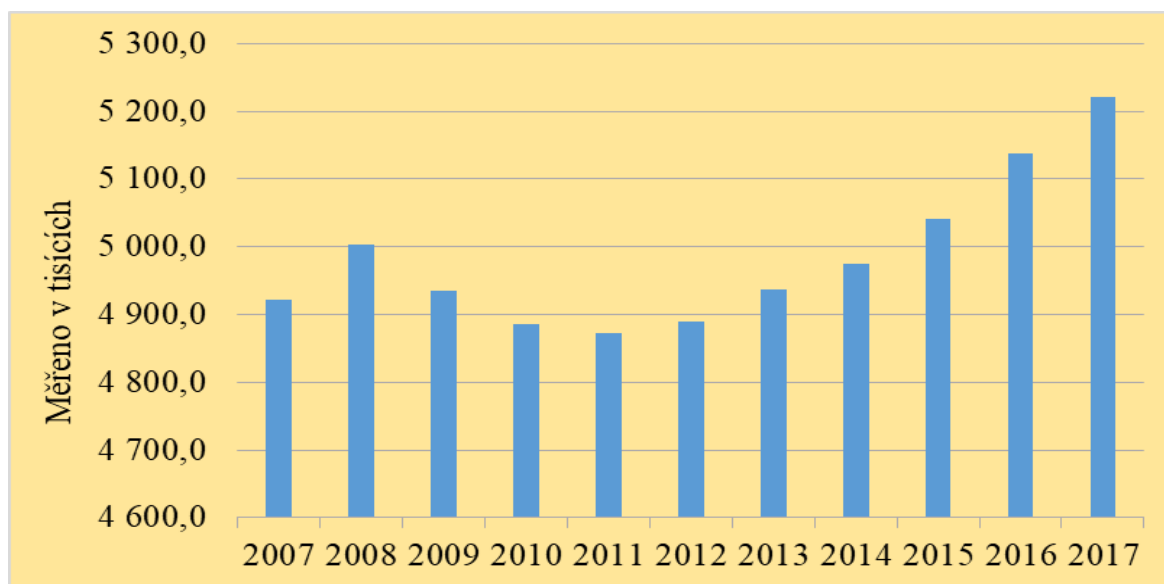
Graf č. 13 – Průměrný počet zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu v tisících na území ČR mezi lety 2007 – 2017



(Zdroj: ČSÚ – Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Na grafu č. 13 můžeme vidět, že nejvíce zaměstnaných osob ve zpracovatelském průmyslu bylo mezi 2007 a 2008. Po nástupu ekonomické krize se počet zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu razantně snížil z 1 225,1 tisíc osob v roce 2007 na 1 043,5 tisíc osob v roce 2010. Od roku 2013 dochází k ekonomickému růstu a také růstu počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu, ovšem stále nedosahuje hodnot, které byly v předkrizových letech 2007 a 2008.

Graf č. 14 – Vývoj celkového počtu zaměstnaných v tisících na území ČR mezi lety 2007 – 2017



(Zdroj: ČSÚ – Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 14 a dat ČSÚ vyplývá, že celkový počet zaměstnaných, v letech 2007 a 2008, které byly ve znamení ekonomického růstu, je nižší přibližně o 200 tisíc, než v posledních měřených letech. Velký vliv na zvýšení počtu zaměstnaných osob měl podíl pracujících na vlastní účet, který se od roku 2007 do roku 2017 zvedl o 123 tisíc osob.

6.1.3.1 Celkové shrnutí vlivu zpracovatelského průmyslu na nezaměstnanost

V této části práce bylo zjištěno, že ekonomický růst významně ovlivňuje nezaměstnanost. Pokud se Česká republika nachází v expanzi, tak klesá nezaměstnanost. Pokud je však ekonomika v recesi, nezaměstnanost roste. Největší vliv na zaměstnanost má zpracovatelský průmysl, který zaměstnává celkem ve všech měřených obdobích více než 1 milion osob. Zpracovatelský průmysl je orientovaný na export do zahraničí. Hlavním obchodním partnerem je Německo, tudíž úspěšnost zpracovatelského průmyslu se odráží na ekonomické situaci Německa. Pokud tedy Německo ekonomicky roste, dopad na český průmysl a celou ekonomiku je pozitivní. Podíváme-li se na rok 2007 či 2008, zjistíme, že ve zpracovatelském průmyslu bylo zaměstnáno více lidí, než je tomu v letech 2016 nebo 2017. Zpracovatelský průmysl je velmi důležitý pro ekonomický růst a tedy nízkou nezaměstnanost, ovšem v porovnání s jinými roky ekonomického růstu se nejedná o hlavní příčinu extrémně nízké nezaměstnanosti, ve které se nyní ČR nachází, avšak je její nutnou

podmínkou. Ačkoliv je celkově zaměstnáno zhruba o 200 tisíc osob více, než v roce 2007, počet zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu je přibližně o 80 tisíc nižší, než byl roku 2007. Z toho důvodu nemůžeme potvrdit hypotézu, že příčinou extrémně nízké nezaměstnanosti je zpracovatelský průmysl.

Příčinou extrémně nízké nezaměstnanosti je tedy, oproti jiným úspěšným ekonomickým obdobím, spíše nárůst počtu osob pracujících na vlastní účet, který se podle statistik ČSÚ od roku 2007 do roku 2017 zvedl o 123 tisíc.

6.2 Aktivní politika zaměstnanosti

Dalším důležitým aspektem, který ovlivňuje trh práce a tedy nezaměstnanost je v rukou státu. Tímto nástrojem je APZ, která je spravována Úřadem práce ČR. Stát se touto politikou snaží o dosažení rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávkou po práci a usiluje o plné využití pracovních sil.

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2007

Nástroje APZ roku 2007 využilo 133 464 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Nejhojněji byla užívána rekvalifikace. Tento nástroj APZ využilo 53 846 osob, což je 40,3 % ze všech lidí, kteří využili služeb APZ. Dalším významným nástrojem byly projekty ESF, kterých se zúčastnilo 37 655 osob, což je 28,2 %. Dále zde byly SÚPM, které představovaly 12,5 % a VPP, které čítaly 9,3 %.

Celkem bylo vytvořeno v rámci APZ 29 013 nových pracovních míst. Ovšem byl zde pokles oproti roku 2006 o 32,9 % (MPSV, 2008).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2008

Nástroje APZ roku 2008 využilo 94 188 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Nejvíce byly využívány rekvalifikace. Rekvalifikaci využilo celkem 36 451 osob, to odpovídá 38,7% . Projektů ESF se zúčastnilo 16 584 osob, což je 17,6 %. Dalšími nástroji APZ byly SÚPM, které využilo 10,6 % a VPP využilo 8,2 % ze všech lidí, kterým byla poskytnuta pomoc v rámci APZ.

V rámci APZ bylo vytvořeno 28 257 nových pracovních míst. Oproti roku 2007 se jednalo o pokles o 2,6 % (MPSV, 2009).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2009

Jelikož došlo k výraznému úbytku volných pracovních míst a ke značnému nárůstu nezaměstnanosti, začal stát tvořit daleko více pracovních pozic, aby alespoň trochu zmírnil rostoucí nezaměstnanost. V rámci APZ bylo vytvořeno 39 915 pracovních. Oproti roku 2008 to byl nárůst o 41,3 %. Celkem využilo služeb APZ 102 273 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Jako doposud byla nejvíce využívána rekvalifikace. Roku 2009 ji využilo 39 831 osob, což je 38,9 % ze všech lidí, kteří využili služeb APZ. Dále ESF v roce 2009 vytvořila hned několik projektů na podporu zaměstnanosti. Celkem ji využilo 38 905 uchazečů o zaměstnání. Dalšími významnějšími programy byly SÚPM, kde bylo umístěno 6 859 osob a VPP, které využilo 4 834 uchazečů o zaměstnání (MPSV, 2010).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2010

Roku 2010 pokračuje trend v růstu nových pracovních pozic v rámci APZ. Roku 2010 bylo vytvořeno 49 014 nových pracovních míst, což je o 22,8 % více než roku 2009. Celkově služeb APZ roku 2010 využilo 126 448 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Nejvíce byla využívána rekvalifikace, kterou roku 2010 využívalo více než 50 % ze všech lidí, kteří využili služeb APZ. V numerickém vyjádření tedy 65 453 osob. Dalším významným subjektem v boji proti vysoké nezaměstnanosti byly projekty ESF. Do těchto projektů bylo zapojeno 40 161 uchazečů o zaměstnání. Dále do SÚPM bylo umístěno 12 560 uchazečů o zaměstnání, což je 9,9 % a VPP využilo 6 119 uchazečů o zaměstnání, to odpovídá 4,8 % (MPSV, 2011).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2011

Rok 2011 zaznamenal pokles v počtu nových pracovních míst vytvořených v rámci APZ o 28,9 %. Celkem využilo APZ 97 310 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Nejvíce byla využívána rekvalifikace, kterou využilo 45 521 osob. Dále byly hojně využívány VPP. Tuto formu APZ využilo 21 322 uchazečů a na SÚPM bylo umístěno 13 410 uchazečů. U těchto forem APZ došlo k velkému nárůstu, který je zapříčiněn tím, že jsou mezi ně zařazeni i osoby, kterým byla poskytnuta pomoc v rámci ESF (MPSV, 2012b).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2012

Roku 2012 bylo v rámci APZ vytvořeno 25 176 nových pracovních míst. Došlo tak k poklesu oproti minulému roku o 27,7 %. Celkem nástroje APZ využilo 52 408 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Nejvíce osob využilo rekvalifikaci a to 18 631 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. VPP se týkaly 12 833 osob a do SÚPM bylo umístěno 11 380 uchazečů o zaměstnání. Stejně jako v roce předešlém jsou i zde do všech zmíněných oblastí APZ zahrnuty programy ESF (MPSV, 2013).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2013

Stát se opět pomocí APZ snažil snížit míru nezaměstnanosti, která rostla od druhé poloviny roku 2012. V rámci APZ tak vytvořila 46 929 nových pracovních míst. To znamenalo nárůst ve srovnání s rokem 2012 o 86,4 %. Roku 2013 APZ využilo 89 478 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Nejvíce byla využívána rekvalifikace. Tento způsob APZ použilo 41 438 osob. Skoro stejně byly obsazovány VPP a SÚPM. Na VPP

bylo celkově umístěno 21 839 osob a do SÚPM bylo umístěno 21 716 uchazečů o zaměstnání. Všechny formy APZ opět zahrnovaly programy ESF (MPSV, 2014).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2014

Díky APZ bylo roku 2014 vytvořeno 67 131 nových pracovních míst. To znamenalo značné navýšení ve srovnání s rokem 2013. Došlo tedy k navýšení o 43 %. APZ roku 2014 využilo 115 379 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Opět uchazeči nejvíce využívali rekvalifikace. Rekvalifikace byla poskytnuta 46 454 uchazečům. Na SÚPM bylo umístěno 33 081 osob a VPP byly poskytnuty 22 967 uchazečům o zaměstnání. Jako minulý rok, tak i tento rok zahrnoval programy ESF, které výrazně přispěly v nástrojů APZ, zejména rekvalifikaci, VPP a SÚPM (MPSV, 2015).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2015

V rámci APZ bylo vytvořeno 89 220 nových pracovních míst. Ve srovnání s rokem předchozím tak došlo o nárůst ve výši 32,9 %. Celkově byly nástroje APZ využity 127 919 uchazeči o zaměstnání a zaměstnanci. Roku 2015 nastala změna. Nejvíce využívaným nástrojem APZ byla SÚPM, ve které se nacházelo 52 618 uchazečů o zaměstnání. Drtivá většina SÚPM byla realizována v rámci projektů ESF. Celkově ESF vytvořila 48 146 z 52 618 pracovních pozic. Rekvalifikace byla poskytnuta 38 078 osobám a VPP využilo 35 176 uchazečů o zaměstnání. Počet VPP byl opět významně ovlivněn projekty ESF. Dohromady ESF vytvořila 34 236 z 35 176 pracovních pozic.

Roku 2015 byla APZ významným způsobem podporována v rámci projektů ESF. Oproti letům minulým, kdy se pomoc pohybovala přibližně mezi 30 - 50 %, roku 2015 však ESF pomohl zhruba v 90 % (MPSV, 2016).

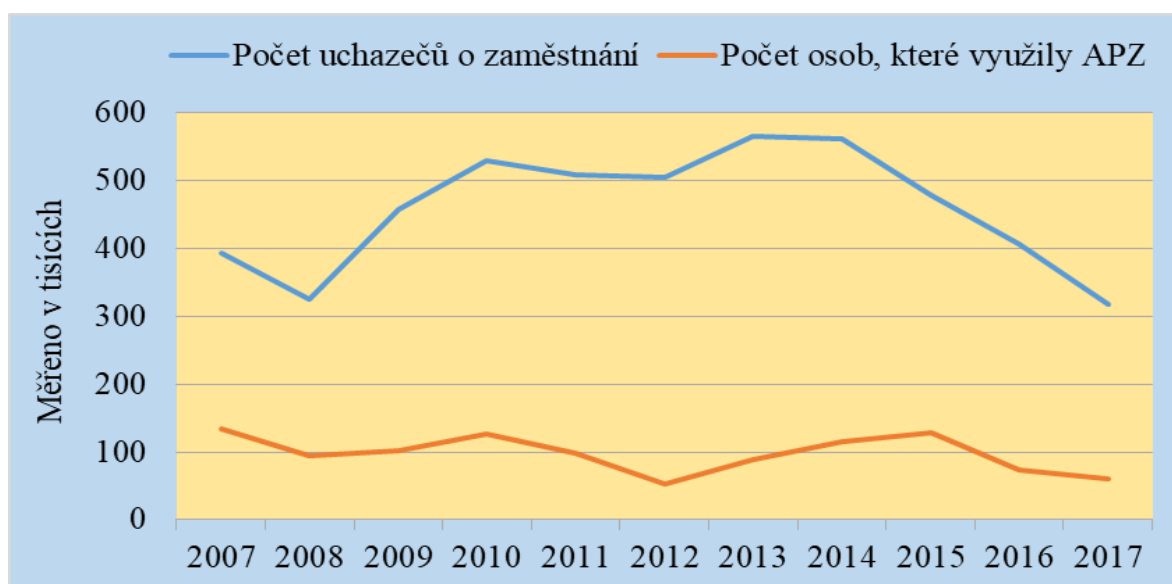
Aktivní politika zaměstnanosti roku 2016

Roku 2016 bylo v rámci APZ vytvořeno 49 183 pracovních míst, což znamenalo, oproti roku 2015, pokles o 44,9 %. Celkově nástroje APZ byly využity 74 095 uchazeči o zaměstnání a zaměstnanci. Stejně jako v roce 2015 i v roce 2016 byla nejvíce využívána SÚPM. Do SÚPM bylo umístěno 26 759 uchazečů o zaměstnání. V komparaci s rokem 2015 zde došlo ke změně. Druhým nejužívanějším prostředkem APZ byly VPP, které se týkaly 22 608 osob. Třetím nejčtenějším prostředkem APZ byly rekvalifikace, které využilo 22 548 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Opět zde hrály důležitou roli programy ESF, které tvořily přibližně 75 % prostředků APZ (MPSV, 2017b).

Aktivní politika zaměstnanosti roku 2017

Roku 2017 bylo vytvořeno v rámci APZ 36 628 pracovních míst. Byl zde zaznamenán pokles o 25,5 % ve srovnání s rokem 2016. Celkem APZ využilo 59 925 uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců. Poprvé mezi lety 2007 – 2017 byly nejvíce využívány VPP. Na VPP v roce 2017 bylo umístěno 19 259 uchazečů o zaměstnání. Těsně v závěsu v počtu užívání byly rekvalifikace, které využilo 18 174 osob. Třetím nejužívanějším prostředkem v rámci APZ byly SÚPM, které využilo 17 437 uchazečů o zaměstnání. V roce 2017 významně klesla role ESF, pohybovala se kolem 45 % (MPSV, 2018a).

Graf č. 15 – Porovnání počtu uchazečů o zaměstnání a počtu osob, které využily APZ v tisících osob na území ČR mezi lety 2007 – 2017



(Zdroj: MPSV – Statistická ročenka trhu práce 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 15 vyplývá, že roku 2007 a 2008 se české ekonomice dařilo a výsledkem byla klesající nezaměstnanost. V tomto období tedy klesal počet uchazečů o zaměstnání a klesal i počet osob, které využily služby a pomoci APZ. Roku 2009 a 2010 se projevil dopad ekonomické krize. Klesla poptávka po práci, což vyústilo ve vysoký nárůst počtu uchazečů o pracovní místo. Stát v rámci APZ sice vytvářel každým rokem zhruba o 10 tisíc pracovních míst více, ovšem APZ byla využívána prakticky ve stejné výši jako v dobách hospodářského růstu. Roku 2011 se dostavily pozitivní výsledky prosperující ekonomiky, což znamenalo mírný pokles v počtu uchazečů o zaměstnání, tak i mírný pokles v počtu osob, které využily APZ. Tento stav trval až do roku 2012, ve kterém už byla sice česká ekonomika v recesi, ovšem důsledky se projeví až o rok později. Roku 2013 v důsledku hospodářské krize výrazně vzrostl počet uchazečů o volné pracovní místo a také stoupl

počet osob, které využily APZ. Ačkoliv rok 2014 byl ve znamení ekonomického růstu, tak nezaměstnanost byla stejná jako roku 2013. Počet uchazečů o zaměstnání a počet osob, které využily APZ zůstal téměř stejný. Rok 2015 naplno ukazuje pozitivní důsledek hospodářského růstu, kterým je pokles nezaměstnanosti. Došlo zde k poklesu počtu uchazečů o zaměstnání, ovšem růst počtu osob, které využily APZ stále stoupal. Po roce 2015 dochází k prudkému poklesu nezaměstnanosti, který trvá až do 1. poloviny roku 2018 (poslední získaná data). Snižuje se tedy počet uchazečů o zaměstnání a dochází k poklesu osob, které využily APZ.

Pokud se zaměříme na aktuální realizaci APZ v Moravskoslezském kraji, dostaneme od Úřadu práce ČR vzkaz, který zní: „Vzhledem k velice příznivé situaci na trhu práce a poměrně velkému počtu volných pracovních míst jsou nyní nástroje a opatření APZ poskytovány především dlouhodobě evidovaným uchazečům o zaměstnání, tj. nad 24 měsíců, s kumulací minimálně dvou handicapů“ (MPSV, 2019).

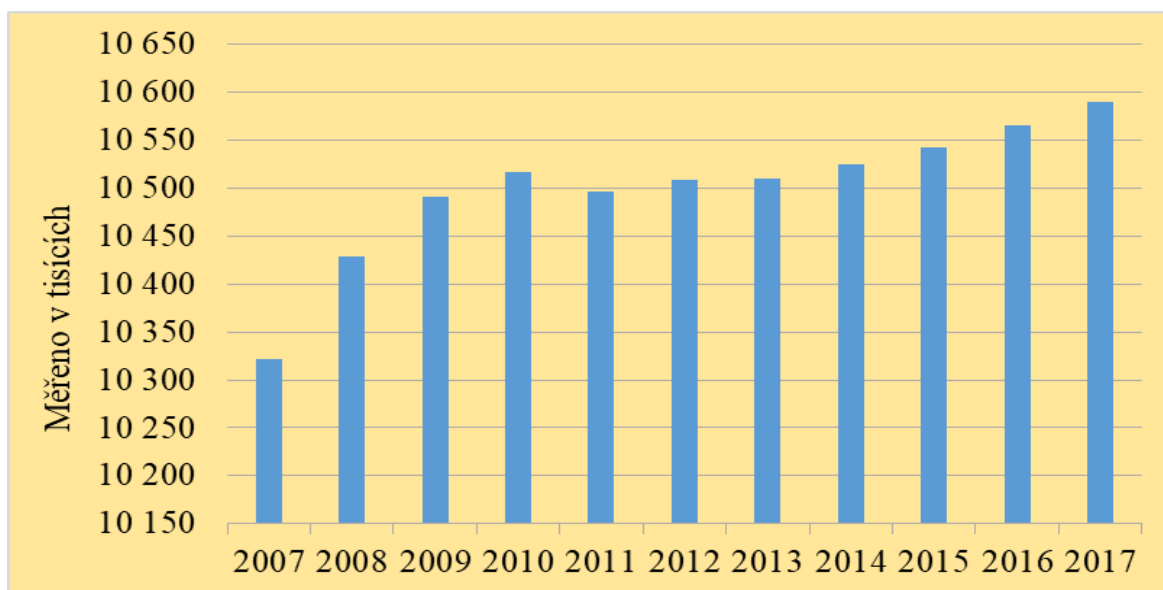
6.2.1 Shrnutí vlivu APZ na nezaměstnanost

Cílem aktivní politiky zaměstnanosti je stav, kdy se nabídka práce rovná poptávce po práci. Pokud tedy nabídka práce převyšuje poptávku po práci, snaží se Úřad práce ČR nabídnout uchazečům o zaměstnání pomoc, která najde uchazeči pracovní místo. APZ se snaží pomáhat zejména v obdobích recese, kdy dochází k růstu rozdílu mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Naopak pokud se ekonomice daří, úloha APZ klesá. Výjimkou byl rok 2015, kdy klesal počet uchazečů o zaměstnání a stoupal počet osob, které využily APZ. Tento jev byl zapříčiněn pozdní reakcí APZ na příznivý ekonomický vývoj. Nicméně v dalších letech jakmile klesal počet uchazečů, klesal počet osob, které využily služby APZ. APZ pomáhá lidem najít zaměstnání, ovšem není to hlavní příčina rekordně nízké nezaměstnanosti. Důvodem je, že když se ekonomice začne dařit, začne klesat podpora APZ a tudíž klesá i počet osob, které využily APZ. Pokud by měla být APZ hlavní příčinou poklesu nezaměstnanosti, muselo by docházet s poklesem počtu uchazečů o zaměstnání k růstu či stagnaci počtu osob, které využily APZ, nebo by musel být procentuální pokles počtu uchazečů o zaměstnání daleko větší, než pokles osob, které využily APZ.

6.3 Věková struktura obyvatelstva

Posledním zkoumaným faktorem, který by zásadně mohl ovlivnit nezaměstnanost, bude struktura obyvatelstva. Nejdůležitější věková skupina, která zásadně ovlivňuje nezaměstnanost je 15 – 64 let, jelikož právě tato skupina tvoří pracovní sílu České republiky a vydělává peníze na generace v předproduktivním a poproduktivním věku.

Graf č. 16 – Vývoj celkového počtu obyvatel na území ČR v tisících mezi lety 2007 – 2017

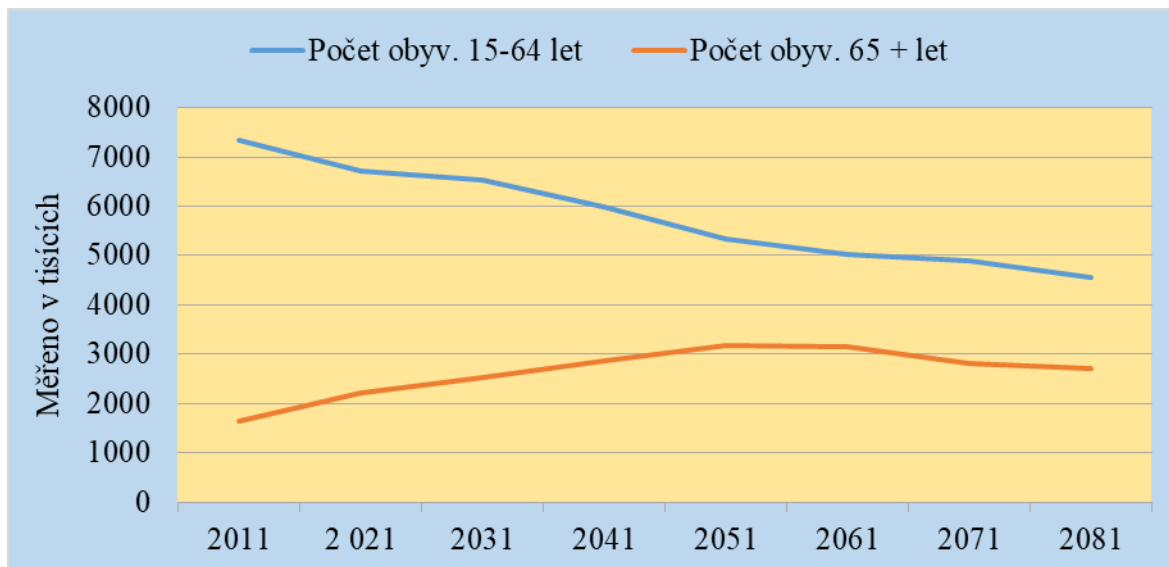


(Zdroj: ČSÚ – Vybrané demografické údaje v České republice 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 16 je patrné, že od roku 2007 do roku 2010 se každoročně navyšoval počet obyvatel. Roku 2012 došlo k poklesu obyvatelstva téměř o 21 tisíc. Mírný nárůst v počtu obyvatel představoval rok 2012, ovšem roku 2013 přišel další nepatrný úbytek a to v meziročním srovnání o 1 tisíc obyvatel. Roku 2014 došlo opět k růstu obyvatel a tento stav trval až do roku 2017. Od roku 2007 do roku 2017 došlo k nárůstu celkového počtu obyvatel přibližně o 267 tisíc.

Na nezaměstnanost nemá největší vliv celkový počet obyvatel, ovšem skupina lidí, kteří jsou v produktivním věku. To znamená rozmezí 15 – 64 let. Česká republika se nachází v nepříznivé situaci, kdy každoročně přichází o velkou část obyvatelstva ve věku 15 – 64 let. Celkově v České republice dle statistik ČSÚ ubylo od roku 2009 do počátku roku 2018 půl milionu osob, které jsou ve věku 15 – 64 let. Naopak dochází k nárůstu počtu osob nad 65 let, populace tedy stárne a tento trend by měl pokračovat i v následujících letech.

Graf č. 17 – Predikce vývoje struktury obyvatelstva v tisících na území ČR mezi lety 2011 – 2081

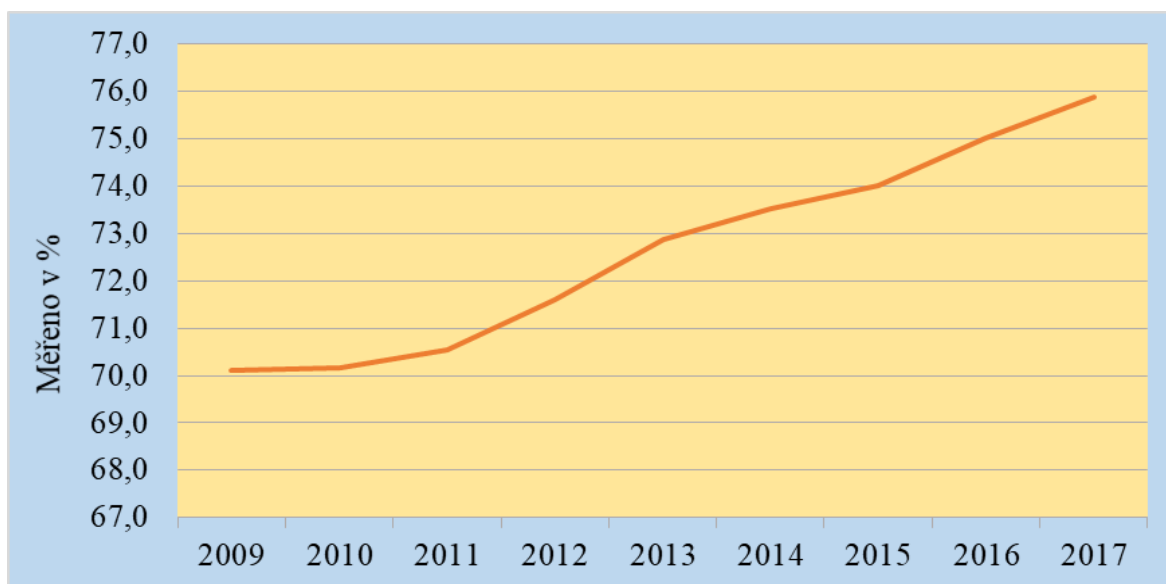


(Zdroj: ČSÚ – Projekce obyvatelstva České republiky 2011 – 2081, vlastní zpracování)

Z grafu č. 17 je patrné, že výrazně přibývá osob starších 65 let a naopak klesá produktivní vrstva, tedy lidé mezi 15 – 64 lety. Dle predikcí ČSÚ nejde o stav krátkodobý, ale tento trend bude pokračovat zhruba 50 let.

Pokud tedy ubývá počet lidí v produktivním věku. Zůstávají zde nevyužitá volná pracovní místa. Firmy však stále poptávají práci, ovšem počet lidí v produktivním věku, tedy potencionální pracovníci, stále klesá. Dle statistik dochází k růstu reálné mzdy, která má za důsledek zvyšování se míry ekonomické aktivity.

Graf č. 18 – Míra ekonomické aktivity osob ve věku 15 – 64 let v % na území ČR mezi lety 2009 – 2017



(Zdroj: ČSÚ – Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 18 vyplývá, že ačkoliv ubývá počtu osob ve věku 15 – 64 let, podíl ekonomicky aktivních roste, zejména díky pozitivní migraci. Jelikož dochází k úbytku pracovní síly, musí dojít k nárůstu ekonomicky aktivního obyvatelstva, aby se zaplnila volná pracovní místa. Míra ekonomické aktivity musí také růst, aby se zabezpečila ekonomicky neaktivní část obyvatelstva, zejména zvyšující se počet důchodců.

Procentuální nárůst aktivního obyvatelstva ve věku 15 – 64 let však neodpovídá úbytku pracovní síly ve věku 15 – 64 let. Tudíž úbytek obyvatelstva ve věku 15 – 64 let je jednou z hlavních příčin, proč oproti předchozím rokům, výrazně převyšuje poptávka po práci nabídku práce a nezaměstnanost se drží na historicky nejnižší úrovni.

7. Shrnutí příčin a důsledky nízké nezaměstnanosti

V praktické části bakalářské práce byly zkoumány 3 faktory, které ovlivňují nezaměstnanost. Těmito faktory byly ekonomický růst, APZ a věková struktura obyvatel. V této části práce budou shrnuty všechny zmíněné faktory a jejich vliv na historicky nejnižší nezaměstnanost v České republice. Následně budou představeny důsledky nízké nezaměstnanosti.

7.1 Shrnutí příčin nízké nezaměstnanosti

Díky analýze jsem dospěl k závěru, že nezaměstnanost ovlivňují všechny 3 faktory. Pokud bychom hodnotili každý faktor jednotlivě a nebyl by doprovázen dalšími faktory, byla by na území České republiky nízká nezaměstnanost, ovšem nedosahovala by historicky nejnižších čísel. Nízká nezaměstnanost a stav, kdy převyšuje poptávka po práci nabídku práce je způsoben kombinací těchto 3 faktorů. Jelikož, kdyby ubývalo pracovní síly, ale zároveň by nedocházelo k ekonomickému růstu, tak by firmám nevadilo, že je na trhu práce méně uchazečů o zaměstnání, neboť by nepotřebovaly zaměstnávat více lidí. Nedocházelo by tak k převisu poptávky po práci nad nabídkou práce. Tyto dva důležité faktory jsou doplněny o stabilní APZ, která pravidelně zaměstnává a pomáhá zaměstnat určité procento lidí. APZ politika je důležitá, protože je to zprostředkovatel mezi uchazečem o zaměstnání a potenciálním zaměstnavatelem. Bez pomoci státu a APZ by plno méně schopných uchazečů o zaměstnání nenašlo práci, jelikož nemají dostatek informací o situaci na trhu práce a pracovních nabídkách či nemají potřebné vzdělání, které mohou díky rekvalifikaci získat.

7.2 Důsledky nízké nezaměstnanosti

S nízkou nezaměstnaností můžeme spojit přísloví, každá strana má svůj rub i líc. Toto přísloví zde můžeme uplatnit, jelikož zaměstnanci mají celou řadu výhod díky nízké nezaměstnanosti. Hlavní výhodou je nárůst mezd, v případě státních zaměstnanců platů.¹¹ Dalo by se tedy říct, že nízká nezaměstnanost je pozitivní. Ovšem pokud se podíváme na

¹¹ Od roku 2014 do roku 2017 došlo k velkému růstu platů státních zaměstnanců. Roku 2014 byl průměrný plat státních zaměstnanců 24 104 Kč a v roce 2017 činil průměrný plat již 31 548 Kč. To znamená nárůst o 31 %, ačkoliv inflace byla každý rok přibližně 2 %. V soukromém sektoru také rostly mzdy, ovšem pouze o 15 %. Roku 2014 dosahovala průměrná mzda částky 24 964 Kč a v roce 2017 mzda činila 28 833 Kč. Tato situace však není optimální, jelikož platy státních zaměstnanců rostou mnohem rychleji, než jejich produktivita. Z důvodu velkého zvyšování platů ve veřejném sektoru začínají pracovníci přecházet ze soukromého sektoru do veřejného sektoru, což ještě více prohlubuje nedostatek pracovních míst v soukromém, produktivním sektoru (Slaný, 2018).

druhou stranu, kterou jsou zaměstnavatelé, zjistíme, že nízká nezaměstnanost a nedostatek pracovníků brzdí jejich produkci a rozvoj.

7.2.1 Pozitivní strana nízké nezaměstnanosti

Stát dává menší finanční obnos do aktivní politiky zaměstnanosti, nemusí tolik přispívat na rekvalifikace či finančně podporovat vznik nových pracovních míst. Dále vyplácí mnohem méně sociálních dávek v rámci pasivní politiky zaměstnanosti. Nejen, že se státu sníží výdaje na politiku zaměstnanosti, ale vybere mnohem více peněz na daních.

7.2.2 Negativní strana nízké nezaměstnanosti

Hlavním problémem historicky nejnižší nezaměstnanosti v ČR je nedostatek pracovních sil. Poptávka na po práci předčila nabídku práce a nezaměstnanost se dostala pod svou přirozenou míru. Firmy tedy nemají dostatek pracovníků, aby se mohly dostatečně rozvíjet a tím pádem, nevyužívají svůj potenciál na 100 %. To znamená, že firmy přicházejí o potenciální produkci, kterou by mohly vyrobit s vyšším počtem zaměstnanců. Pokud takto přicházejí o potenciální produkci, přicházejí i o potenciální zisk, který by plynul z prodeje více zboží či služeb. Tato situace má negativní dopad i pro stát, jelikož ten přijde o výnosy z daní, které by mohl získat z větší produkce firem.

Místo toho, aby se firmy mohly naplno zabývat výrobou a expanzí, musí řešit problém se zaměstnanci. Lidé díky převisu poptávky po práci nad nabídkou práce častěji mění zaměstnání, jelikož vidí možnost získání lépe placeného místa a nebojí se v případě neúspěchu, že by nenašli jiné, stejně placené místo, jako to, které opustili

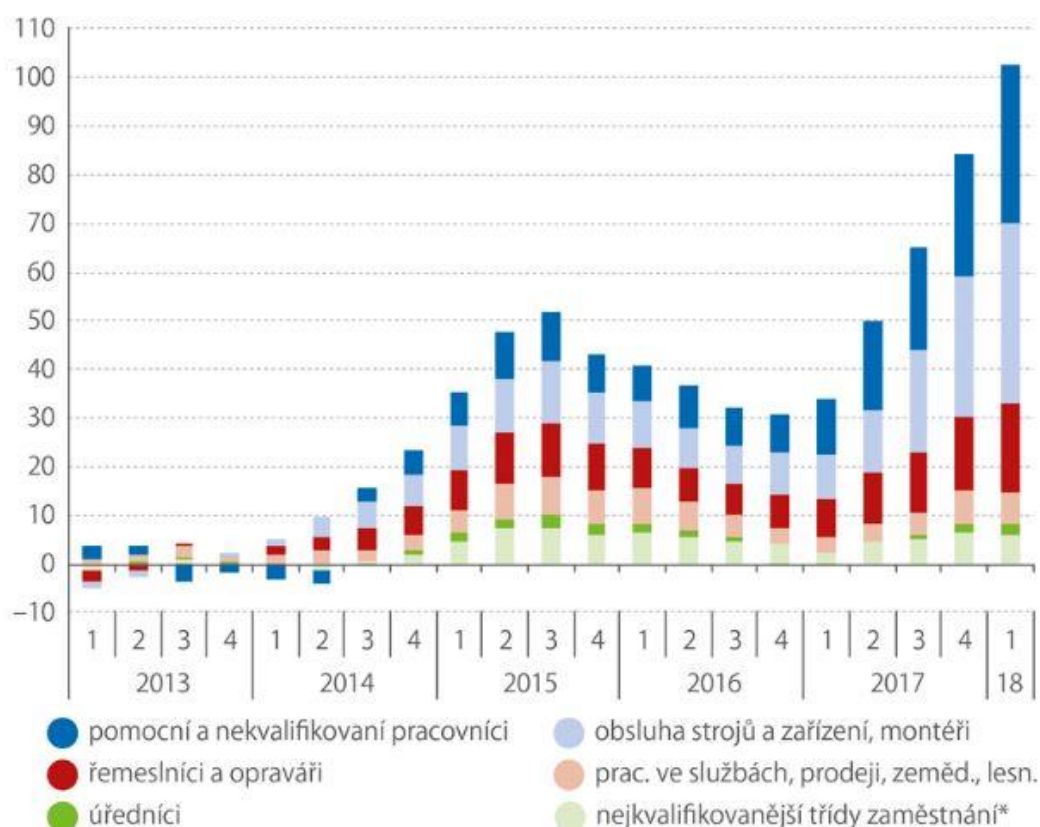
Nejenže lidé častěji mění zaměstnání, což nepřispívá produktivitě práce, jelikož v novém zaměstnání musejí procházet zaškolením, ale také se zvyšuje morální hazard. Zaměstnanci se přestávají bát, že by byli propuštěni za nějaké menší pochybení či nízkou produktivitu.

Jelikož stále dochází k úbytku obyvatel ve věku 15 – 64 let, můžeme předpokládat, že díky snižujícímu se počtu uchazečů o jedno pracovní místo bude přibývat problém s nedostatkem pracovní síly a morálkou již zaměstnaných.

8. Řešení problému s nedostatkem pracovní síly

Jak je vidět z grafu č. 7, Česká republika se dostala do situace, kdy poptávka po práci převýšila nabídku práce. Tento stav však není optimální, jelikož firmy nemohou naplno využít svůj potenciál, rozvíjet se a uspokojovat poptávku. Existuje celá řada způsobů, jak obsadit volná pracovní místa. Nedostatek pracovníků by mohla vyřešit rekvalifikace, jelikož ÚP ČR stále eviduje v první polovině roku 2018 223,8 tisíc uchazečů o práci. Dalším možným řešením je prodloužit dobu odchodu do důchodu či zvednout produktivitu práce. Avšak zásadní změny na trhu práce by mohly být vyvolány migrací obyvatel a postupnou digitalizací a automatizací výroby.

Graf č. 19 – Volná pracovní místa v tisících na území ČR za každé čtvrtletí od roku 2013 až do 1. čtvrtletí 2018, meziroční přírůstky



(Zdroj: Statistika&My, 2018b)

Z grafu č. 19 vyplývá, že největší nedostatek pracovníků eviduje průmysl, jelikož právě v tomto odvětví pracuje nejvíce pracovníků, kteří montují součástky, obsluhují stroje či se jinak angažují ve výrobě. Dle statistik ČSÚ je nejvíce zasažený nedostatkem pracovní síly automobilový a strojírenský průmysl, na kterých je významně postaven český export a

tedy ekonomický růst. Pokud se tedy podaří odstranit nedostatek pracovních sil, zvýší se výroba, která za předpokladu stále se zvyšujících, především, zahraniční poptávky povede k ekonomickému růstu. Možným řešením, jak zbavit firmy problému s nedostatkem zaměstnanců, by mohl být Průmysl 4.0 či migrace obyvatel.

8.1 Průmysl 4.0

Dle studie MPSV bude v horizontu příštích 10 – 20 let významně změněna struktura pracovních pozic, díky nástupu digitalizace a automatizace. Proces automatizace je urychlován nedostatkem pracovníků, který je provázán s vyššími náklady na pracovníka. Tento fakt ještě více tlačí na firmy, aby investovaly do automatizace. V důsledku automatizace tak z velké části zaniknou pracovní místa ve výrobě, kde ještě doposud přetrvávala manuální činnost. Avšak i nadále bude potřeba lidí, kde je za potřebí koordinovaných pohybů a vysoké manuální zručnosti, kterou stroje ještě plně nesplňují. Roku 2016 přišla OECD s predikcí, že do 20 let bude přibližně 10 % pracovních míst nahrazeno, v důsledku automatizace, stroji. Podle odhadů MPSV dojde od roku 2015 k roku 2029 ke snížení nabídky pracovních pozic o 420 tisíc. Zdálo by se, že nastane velký růst nezaměstnanosti, ovšem od roku 2015 k roku 2029 by také mělo dojít k velkému poklesu obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let a to ve výši 400 tisíc osob (MPSV, 2016b).

Díky Průmyslu 4.0 by se především mělo zabránit prohlubování rozdílu mezi nabídkou práce a poptávkou po práci, jelikož nahrazuje volná pracovní místa, která vznikají poklesem věkové struktury obyvatelstva ve věku 20 – 64 let. Kdyby firmy neautomatizovaly výrobu, tak by nastal velký problém, kdo bude obsazovat volná pracovní místa.

Pokud bychom však chtěli hovořit o tom, jak dostat trh práce zpět do svého optima, kdy se nabídka práce rovná poptávce po práci, jelikož k poslednímu měření v první polovině roku 2018 přesahuje nabídka práce poptávku po práci o necelých 80 tisíc osob. Museli bychom daleko více automatizovat, digitalizovat, nebo sestrojít výkonnější stroje, které by byly schopny nahradit více pracovníků. Dalším způsobem, jak opět dosáhnout optima na trhu práce při zachování předpokládaného vývoje Průmyslu 4.0 a ekonomického růstu, by bylo zabránit úbytku obyvatelstva ve věku 20 – 64 let, ovšem to je řešení na mnohem delší časový úsek.

V 5. kapitole bakalářské práce byla analyzována nezaměstnanost od roku 2007 až do 1. poloviny roku 2018. Výsledkem bylo, že největší skupinou dlouhodobě nezaměstnaných jsou osoby s nízkým či žádným vzděláním a také starší pracovníci. Dá se

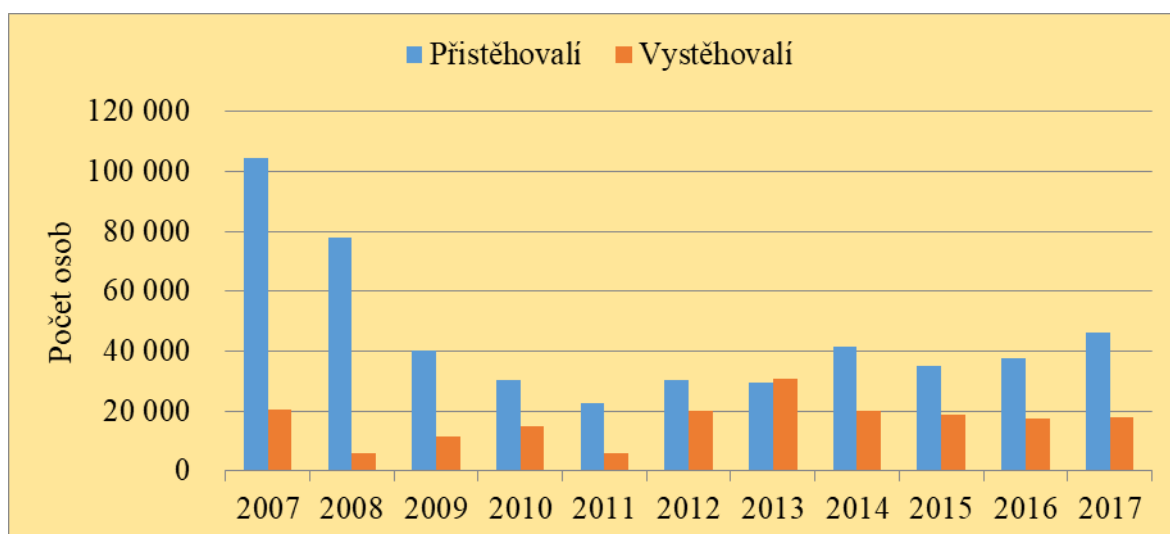
tedy předpokládat, že pokud budou nahrazeny jednoduché manuální práce, poroste počet nezaměstnaných s nízkým či žádným vzděláním, a jelikož budou vznikat nová pracovní místa, kde bude nutná dobrá znalost počítačů, programování a dalších podobných věcí spojených s elektronikou, budou se týkat problémy i starších generací, naopak mladá generace by mohla svůj podíl na nezaměstnanosti razantně snížit.

8.2 Migrace

Dalším možným řešením, jak nahradit chybějící pracovníky a dosáhnout tak rovnováhy na trhu práce, je přisun pracovníků ze zahraničí. Jelikož Česká republika má aktuálně nejnížší průměrnou míru nezaměstnanosti v Evropské Unii, k 1. polovině roku 2018, tak kterýkoliv nezaměstnaný by měl mít snahu, dostat se do ČR, protože zde je největší pravděpodobnost na získání pracovního místa. Ovšem pro většinu cizinců je nejdůležitějším faktorem mzda, to je důvod, proč se lidé ze západu pokouší sehnat pracovní místo někde jinde, než na území ČR. Avšak oproti státům, které leží na východ od České republiky, máme výši mezd nastavenou tak, že se obyvatelům ze států na východ od ČR vyplatí emigrovat právě do ČR.

K roku 2018 nejvíce přistěhovalých přichází z Ukrajiny, v těsném závěsu je Slovensko, které je následováno občany Vietnamu a Ruska. Celkově v ČR žije 126 068 Ukrajinců, 115 321 Slováků, 60 745 Vietnamců a 37 551 Rusů (Česká justice, 2018).

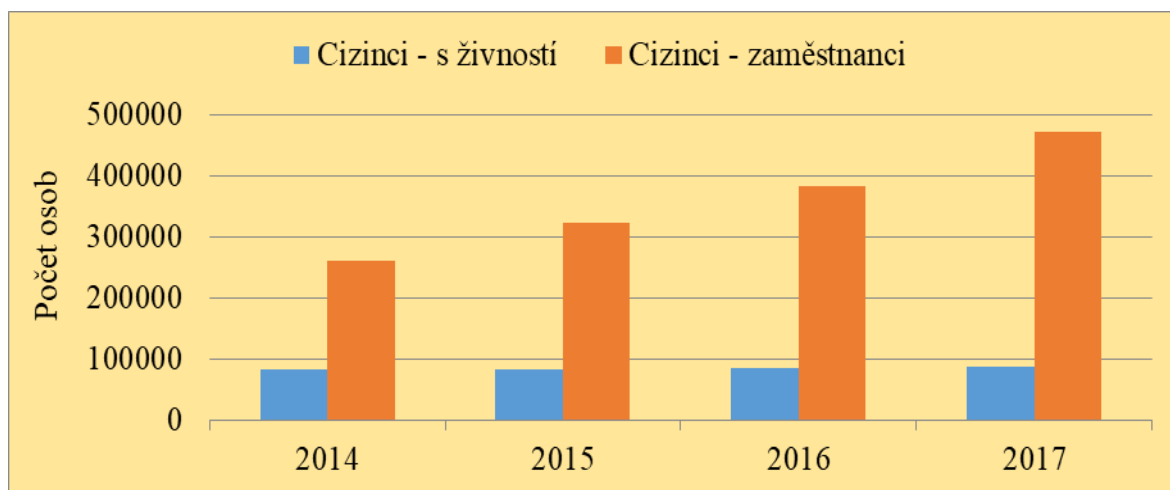
Graf č. 20 – Migrace obyvatel na území České republiky mezi lety 2007 – 2017



(Zdroj: ČSÚ – Vybrané demografické údaje v České republice 2007 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 20 vyplývá, že Česká republika má od roku 2007 až do roku 2017 pozitivní migrační saldo. Výjimku tvoří pouze rok 2013, kdy ČR opustilo více lidí, než do ní přišlo. Největší nárůst můžeme pozorovat roku 2007, ve kterém se do České republiky přistěhovalo 104 445 osob a zároveň odešlo pouze 20 500 osob. Celkový přírůstek tak činil 83 945 osob. Nejhuře dopadl rok 2013, kdy Českou republiku opustilo 30 876 osob a přišlo jen 29 579, což znamenalo záporný přírůstek stěhování. Od roku 2009 do roku 2017 na území ČR přibýlo 155 852 osob. Není však podstatný počet přistěhovalých a odstěhovaných, ovšem nejdůležitější je, kolik cizinců je skutečně zaměstnáno, aby naopak nezatěžovali náš sociální systém. Od roku 2012 Úřad práce kvůli novému systému neeviduje přesný počet zaměstnaných cizinců. Ovšem alespoň vydává kvalifikované odhady.

Graf č. 21 – Počet cizinců pracujících na živnostenské oprávnění a počet cizinců pracujících v zaměstnání na území ČR mezi lety 2014 – 2017



(Zdroj: ČSÚ – Cizinci: Zaměstnanost 2014 – 2017, vlastní zpracování)

Z grafu č. 21 je patrné, že počet pracujících cizinců na živnostenské oprávnění je téměř konstantní. Velký rozdíl najdeme mezi cizinci, kteří pracují v zaměstnání. Zde mezi lety 2014 – 2017 došlo k nárůstu o 211 tisíc pracujících cizinců.

Důležité pro český trh práce je, že podle statistik MPSV z celkového počtu 464 670 cizinců žijících v ČR je celkově zaměstnáno 407 106 osob, což je téměř 90 %. Většina cizinců přichází do České republiky za prací a je tedy v produktivním věku, což zvedá míru aktivního obyvatelstva ČR. Nejvíce cizinců je zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu, který trpí největším nedostatkem pracovní síly. Celkově je ve zpracovatelském průmyslu zaměstnáno 94 tisíc cizinců a 43 tisíc cizinců pracuje ve stavebnictví (Euro, 2017).

Jak již bylo zmíněno, Česká republika přichází každým rokem o velkou část obyvatelstva ve věku 15 – 64 let. Celkově dle statistik ČSÚ ubylo od roku 2009 do počátku roku 2018 půl milionu osob, které jsou ve věku 15 – 64 let. Díky pracovním silám, které sem přichází ze zahraničí, není rozdíl mezi poptávkou po práci a nabídkou práce tak značný, jaký by zde mohl být, kdyby byl přírůstek stěhováním a zapojení cizinců do procesu práce nulový či záporný.

Pokud i v roce 2020 bude průměrná porodnost pouze 1,6 dítěte na ženu, bude muset docházet ke každoročnímu pozitivnímu migračnímu saldu, které se zastaví mezi lety 2055 – 2069 ve výši kolem 40 tisíc osob, kdy by měly postupně vymřít Husákovy děti. To znamená, populace narozena v 70. letech minulého století. Pozitivní migrační saldo tedy bude nahrazovat počet zemřelých obyvatel ČR (Fiala, Langhamrová, 2017).

Pro Českou republiku je pozitivní migrační saldo velmi důležité, neboť zaplňuje volná pracovní místa a to zejména v sektorech zpracovatelského průmyslu a stavebnictví, kde dlouhodobě poptávka po práci převyšuje nabídku práce. S pozitivním migračním přírůstkem musíme počítat i v dalších letech, především proto, že populace v ČR stárne a dochází k výraznému poklesu obyvatelstva ve věkové kategorii 15 – 64 let. Pokud tedy budou chtít firmy expandovat a rozšiřovat se nebo alespoň udržet úroveň zaměstnanosti, budou nuceni najímat zahraniční pracovníky, jelikož domácí pracovní síla bude v průběhu dalších let stále klesat.

Doplnění chybějící pracovní síly je určitě pozitivní strana migrace. Ovšem migrace sebou přináší i možná negativa. V České republice bude docházet k nárůstu cizinců a klesne tak podíl původního obyvatelstva ČR a začne růst podíl populace přistěhovaleckých menšin. Migranti mají velmi často jiné ekonomické a sociální chování, mnohdy i jinou kulturu a náboženské vyznání, což určitě není pozitivní pro původní obyvatele ČR (Fiala, Langhamrová, 2017).

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabýval aktuálním tématem, kterým je nízká nezaměstnanost a její dopad na českou ekonomiku. Téma je z národohospodářského hlediska velmi zajímavé, neboť problém s nízkou nezaměstnaností ovlivňuje ekonomický růst. Cílem práce bylo analyzovat nezaměstnanost v České republice v letech 2007 – 2017. Práce byla rozšířena o data z 1. poloviny roku 2018. Důvodem analýzy bylo hledání příčin a souvislostí, které daly vzniknout historicky nejnižší nezaměstnanosti na území České republiky. Dílčím cílem práce bylo zhodnocení dopadů nízké nezaměstnanosti na českou ekonomiku a formulovat hospodářsko-politická doporučení, které by pomohly vyřešit problém s následky nízké nezaměstnanosti.

Teoretická část bakalářské práce byla rozdělena na 3 části. První částí byl trh práce, ve kterém byla vysvětlena jeho specifika. Dále zde byly představeny a graficky znázorněny hlavní faktory, které ovlivňují trh práce. Těmito faktory jsou individuální nabídka a poptávka na trhu práce a jejich optimum, kterým je rovnovážný stav. Druhá část teoretické práce byla věnována nezaměstnanosti. Nejprve byla představena historie nezaměstnanosti, a poté již následovalo popsání důsledků nezaměstnanosti, které mohou být ekonomické či sociální. Dále jsme se zde mohli setkat s popisem druhů nezaměstnanosti, kterých je celá řada. Pro tuto práci však byla stěžejní cyklická nezaměstnanost, která reaguje na hospodářský cyklus. Jelikož v práci byly představeny dopady nezaměstnanosti, které jsou, bez pochyb, nepříznivé, zasahuje stát, aby důsledky nezaměstnanosti co nejvíce potlačil. Proto zde byla důkladně popsána APZ, která se snaží najít pro nezaměstnané osoby nové pracovní místo či jim ho přímo vytvořit. Druhým nástrojem státu, který byl popsán, byla PPZ, která poskytuje nezaměstnaným finanční pomoc při splnění předem stanovených podmínek. Posledním představeným pojmem v části nezaměstnanost byl makroekonomický ukazatel míra nezaměstnanosti, který slouží k porovnávání nezaměstnanosti v dlouhém časovém horizontu a jeho výpočtem se zabývá MPSV a ČSÚ. Ve třetí části teoretické práce byl popsán hospodářský cyklus. Nejprve byla představena historie a teorie hospodářských cyklů. Poté již byly za pomoci grafu popsány fáze hospodářského cyklu a vysvětleny jeho příčiny. V závěru praktické části bakalářské práce byl představen druhý makroekonomický ukazatel, kterým je HDP.

V praktické části bakalářské práce byla provedena analýza nezaměstnanosti mezi roky 2007 – 1. polovinou roku 2018. Nezaměstnanost zde byla ovlivněna vývojem

ekonomiky a velký dopad na nezaměstnanost měla ekonomická krize, která ovlivnila trh práce na několik let. Výsledkem této analýzy byl postupný vývoj počtu volných pracovních míst a uchazečů o pracovní místo, který kulminoval v roce 2013. Od roku 2014 se rozdíl postupně snižoval a v 1. polovině roku 2018 již došlo k obratu, kdy počet volných pracovních míst přerostl počet uchazečů o volná pracovní místa. Došlo tedy ke stavu, kdy poptávka po práci byla vyšší než nabídka práce. Následně byly zkoumány 3 možné příčiny nízké nezaměstnanosti, kterými byly ekonomický růst, APZ a věková struktura obyvatel.

První možnou příčinou nízké nezaměstnanosti byl ekonomický růst. Nejprve byl zkoumán vztah růstu HDP a míry nezaměstnanosti, který popsal Arthur Okun. Bohužel, na území České republiky se nedokázalo prokázat, že s růstem HDP o 2 – 3 % klesne nezaměstnanost o 1%. Ovšem po následné analýze ekonomického růstu mezi lety 2007 – 2017 a růstu Podílu nezaměstnaných osob se podařilo prokázat, že ekonomický růst má zásadní vliv na nezaměstnanost. Dalším krokem tedy bylo potvrdit hypotézu, že za ekonomickým růstem a tedy nízkou nezaměstnaností stojí zpracovatelský průmysl. V analýze zpracovatelského průmyslu bylo zjištěno, že zpracovatelský průmysl má významný podíl na růstu naší ekonomiky a je závislý na ekonomickém růstu našeho největšího obchodního partnera Německa. I přesto, že má zpracovatelský průmysl významný podíl na ekonomickém růstu, nepodařilo se prokázat, že by byl příčinou historicky nejnižší nezaměstnanosti, jelikož celkový počet všech zaměstnaných od roku 2007 do roku 2017 vzrostl téměř o 200 tisíc osob, zpracovatelský průmysl šel opačným směrem a roku 2017 zaměstnával o 80 tisíc osob méně, než v roce 2007.

Druhou zkoumanou příčinou byla APZ, která pomáhá zaměstnat uchazeče o zaměstnání. Tento faktor byl podroben analýze od roku 2007 – 2017 a byl zde zkoumán vývoj mezi počtem uchazečů o zaměstnání a lidmi, kteří využili služeb APZ. Výsledkem bylo, že pokud klesá počet uchazečů o zaměstnání, tak stejným podílem klesá i počet lidí, kteří využili APZ. APZ má vliv na nezaměstnanost, jelikož jejich služeb využívá průměrně kolem 100 tisíc osob. Ovšem v porovnání s úspěšnými lety 2007 a 2008 využilo APZ v roce 2017 méně osob. To znamená, že ani samotná, dobře fungující APZ nemá zásadní vliv na historicky nejnižší míru nezaměstnanosti. Důležité však je, že na trhu práce se stále nachází k roku 2017 přes 300 tisíc uchazečů o zaměstnání, kteří by díky rekvalifikaci mohli zaplnit volná pracovní místa.

Třetí a zároveň poslední příčinou byla věková struktura obyvatelstva. Při zkoumání bylo zjištěno, že celkový počet obyvatelstva roste, především díky migraci a růstu průměrné délky života. Ovšem razantně ubylo obyvatel ve věku 15 – 64 let, která je

nejdůležitější, jelikož představuje pracovní sílu obyvatelstva. Mezi roky 2009 – 2018 ubylo půl milionu obyvatel ve věkové skupině 15 – 64 let. Tento jev, i přes zvyšující se podíl míry ekonomické aktivity, má za následek nízkou nezaměstnanost na území ČR a tedy zásadní vliv na nedostatek pracovní síly, neboť ve výsledku na jedno pracovní místo v 1. polovině roku 2018 připadalo 0,7 uchazeče.

Příčina historicky nejnižší nezaměstnanosti není pouze jedna, ale je to kombinace několika faktorů. Velký podíl má zejména příznivá ekonomická situace a také velký úbytek obyvatelstva ve věku 15 – 64 let. Svou roli má i APZ, díky které má práci v desetiletém průměru kolem 100 tisíc osob. Zde byly zkoumány pouze 3 možné příčiny nízké nezaměstnanosti, ovšem na nezaměstnanost může mít velký dopad také nárůst vysokoškolsky vzdělaných osob, výše minimální mzdy, sociální dávky a mnoho dalších faktorů, které zde kvůli kapacitnímu omezení bakalářské práce nebylo možné zkoumat.

Dalším tématem praktické části bakalářské práce bylo zhodnocení dopadů nízké nezaměstnanosti. Výsledkem bylo, že nízká nezaměstnanost má pozitiva pro zaměstnance, jelikož dochází k růstu reálných mezd a zaměstnanci nemají strach, že by přišli o své stávající zaměstnání. Ovšem opačný dopad má nízká nezaměstnanost na zaměstnavatele a ekonomický růst, jelikož v důsledku nedostatku pracovníků se nemůže firma rozvíjet a uspokojovat rostoucí poptávku. Jelikož spíše převažují negativa v důsledku nízké nezaměstnanosti a chybějící pracovní síly, byla zde navrhována hospodářsko-politická doporučení, která by mohla vyřešit problém s nízkou nezaměstnaností a chybějícím počtem pracovní síly. Problémy s nedostatkem pracovníků dle analýzy nebudou jen krátkodobé, ale vzhledem k předpokládanému, trvalému úbytku obyvatelstva ve věku 15 – 64 let lze předpokládat, že tento problém nás bude provázet celou řadu let. Existuje mnoho řešení, jak vyřešit tento problém, ovšem v bakalářské práci byl zkoumán pouze Průmysl 4.0 a migrace obyvatel.

Průmysl 4.0 již teď významně přispívá k tomu, aby nebyl nedostatek pracovní síly ještě mnohem vyšší, než jaký je. V důsledku předpokládaného úbytku obyvatel ve věku 15 – 64 let a ekonomického růstu se bude stále zvyšovat počet volných pracovních míst, tudíž bude potřeba alespoň stejným tempem nahrazovat lidský kapitál automatizací.

Druhým řešením nedostatku pracovní síly je migrace obyvatel. Pro Českou republiku je migrace důležitá, neboť zaplňuje volná pracovní místa a stejně jako průmysl 4.0 zmenšuje problém s nedostatkem pracovní síly. Pokud do roku 2020 bude porodnost stále pouze v průměrné výši 1,6 dítěte na jednu ženu, bude muset docházet k pozitivní

migraci alespoň ve výši 40 tisíc pracovníků ročně, jinak budou stále větší problémy s nárůstem nedostatku pracovníků.

Během této práce jsem narazil na několik oblastí, které by bylo vhodné hlouběji prozkoumat. Kdybych nebyl limitován rozsahem zaměřil bych se více na komparaci ekonomického růstu České republiky a Německa, jelikož česká ekonomika v posledních letech roste rychleji než ekonomika německá, což se následně odráží i na trhu práce. Pro další zkoumání by byla také vhodná analýza dosavadní automatizace ve zpracovatelském průmyslu, neboť automatizace již nyní tlumí nedostatek pracovní síly.

Seznam grafů

Graf č. 1 – Křivka individuální nabídky práce	4
Graf č. 2 – Křivka individuální poptávky po práci	5
Graf č. 3 – Rovnováha na trhu práce	6
Graf č. 4 – Fáze hospodářského cyklu	18
Graf č. 5 – Podíl nezaměstnaných osob v % na území ČR v letech 2007 – 2017	21
Graf č. 6 – Nabídka práce a poptávka po práci v tisících osob na území ČR v letech 2007 – 2013.....	26
Graf č. 7 – Nabídka práce a poptávka po práci v tisících osob na území ČR od roku 2007 do 1. poloviny roku 2018	30
Graf č. 8 – Růst HDP v % na území ČR mezi lety 2007 – 2017.....	32
Graf č. 9 – Rozdíl v hodnotách vypočtené míry nezaměstnanosti v % mezi ČSÚ (Obecná míra nezaměstnanosti) a MPSV (Podíl nezaměstnaných osob) na území ČR mezi lety 2007 – 2017.....	33
Graf č. 10 – Korelace růstu HDP a růstu Podílu nezaměstnaných osob v % na území ČR mezi lety 2007 – 2017	38
Graf č. 11 – Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle šesti nejpočetnějších ekonomických činností v tisících osob na území ČR mezi lety 2007 – 2017	40
Graf č. 12 – Komparace růstu HDP v % mezi ČR a Německem v letech 2007 – 2017	42
Graf č. 13 – Průměrný počet zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu v tisících na území ČR mezi lety 2007 – 2017	43
Graf č. 14 – Vývoj celkového počtu zaměstnaných v tisících na území ČR mezi lety 2007 – 2017.....	44

Graf č. 15 – Porovnání počtu uchazečů o zaměstnání a počtu osob, které využily APZ v tisících osob na území ČR mezi lety 2007 – 2017.....	49
Graf č. 16 – Vývoj celkového počtu obyvatel na území ČR v tisících mezi lety 2007 –2017	51
Graf č. 17 – Predikce vývoje struktury obyvatelstva v tisících na území ČR mezi lety 2011 – 2081.....	52
Graf č. 18 – Míra ekonomické aktivity osob ve věku 15 – 64 let v % na území ČR mezi lety 2009 – 2017	53
Graf č. 19 – Volná pracovní místa v tisících na území ČR za každé čtvrtletí od roku 2013 až do 1. čtvrtletí 2018, meziroční přírůstky.....	56
Graf č. 20 – Migrace obyvatel na území České republiky mezi lety 2007 – 2017.....	59
Graf č. 21 – Počet cizinců pracujících na živnostenské oprávnění a počet cizinců pracujících v zaměstnání na území ČR mezi lety 2014 – 2017.....	60

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka č. 1 – Základní ukazatele nezaměstnanosti k 30. 6. 2018 v krajích ČR	29
Tabulka č. 2 – Korelace mezi růstem průměrné míry nezaměstnanosti a růstem HDP v ČR mezi lety 2007 – 2017	34
Tabulka č. 3 – Porovnání průměrného růstu počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu a průměrného celkového růstu počtu zaměstnanců v tisících na území ČR mezi lety 2007 – 2017	41
Obrázek č. 1 – Schéma vymezení skupin osob vůči zaměstnání.....	15

Seznam literatury a dalších pramenů

Knižní zdroje:

BROŽOVÁ, Dagmar. Kapitoly z ekonomie trhů práce. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0.

BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN isbn80-86429-16-4.

BUCHTOVÁ, Božena. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada Pub., 2002. Psyché (Prague, Czech Republic). ISBN 978-80-247-9006-0.

CZESANÝ, Slavoj. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1.

HOLMAN, Robert. Ekonomie. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.

HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.

JÍROVÁ, Hana. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN isbn80-7079-635-9.

JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4386-8.

JUREČKA, Václav. Makroekonomie. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3258-9.

KACZOR, Pavel. Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011. Praha: Oeconomica, 2013. ISBN 978-80-245-1930-2.

KANTOVÁ, Marcela, Šárka PRUDKÁ, Markéta ARLTOVÁ a Magdaléna KOTÝNKOVÁ. EFEKTIVITA TRHU PRÁCE VE SVĚTLE OPATŘENÍ KONCEPTU FLEXIKURITY: PŘÍKLAD ČESKÉ REPUBLIKY A ŠVÉDSKA V LETECH 2006–2015. Politická ekonomie. 2018, 2018(4), 19. ISSN 2336-8225.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena. Trh práce na přelomu tisíciletí. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1149-5.

KREBS, Vojtěch a kol. Sociální politika. 4. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3.

MACÁKOVÁ, Libuše. *Mikroekonomie: základní kurs*. 11. vyd. Slaný: Melandrium, 2010. ISBN 978-80-86175-70-6.

MALÁ, Ivana a Adam ČABLA. *VYUŽITÍ METOD ANALÝZY PŘEŽITÍ PRO MODELOVÁNÍ DOBY NEZAMĚSTNANOSTI V ČESKÉ REPUBLICE*. Politická ekonomie. 2017, 2017(4), 19. ISSN 2336-8225.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 978-80-7169891-3.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN isbn80-86429-08-3.

SAMUELSON, Paul A a William D NORDHAUS. *Economics*. 13th ed. New York: McGraw-Hill, c1989. ISBN 0070547866.

SIROVÁTKA, Tomáš, Markéta HORÁKOVÁ a Pavel HORÁK, ed. *Česká politika zaměstnanosti v době krize a po krizi*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií v nakl. Albert, 2014. ISBN isbn978-80-210-7149-0.

SLANÝ, Martin. *Tři neradostné poznámky k nízké nezaměstnanosti*. In: ŠEBESTA, Filip. *IVK v roce pátém*. Praha : Institut Václava Klause, 2018, s. 102–107. 192 s. ISBN 978-80-7542-043-5.

URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-724-9.

VLČEK, Josef. *Ekonomie a ekonomika*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-103-X.

Online zdroje:

Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. MPSV [online]. 2012a [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

ANALÝZA NABÍDKY A POPTÁVKY NA TRHU PRÁCE. MPSV [online]. 2018b [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/strateg_zam_2020

Analýza vývoje ekonomiky | září 2018. MPO [online]. 2018b [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analiza-vyvoje-ekonomiky-a-zari-2018--240577/>

Analýza vývoje ekonomiky České republiky a její mezinárodní konkurenceschopnosti za rok 2011. MPO [online]. 2012 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z:

<https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2017/2/Analiza-vyvoje-ekonomiky-a-konkurenceschopnosti-CR-2011.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2005. MPO [online]. 2006 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument7912.html>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2007. MPO [online]. 2008 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/31516/38290/438938/priloha002.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2008. MPO [online]. 2009 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/34984/43009/511998/priloha002.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2009. MPO [online]. 2010 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/39149/46523/558694/priloha001.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2010. MPO [online]. 2011 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/41968/49493/578179/priloha001.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2012. MPO [online]. 2013 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/48686/54874/601806/priloha001.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2013. MPO [online]. 2014 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/50541/57345/612647/priloha001.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2014. MPO [online]. 2015 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/53121/60572/634507/priloha001.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2015. MPO [online]. 2016 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/55772/63966/656431/priloha001.pdf>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2016. MPO [online]. 2017 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analiza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2016--230378/>
 Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2017. MPO [online]. 2018a [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analiza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2017--239095/>
 Cizinci: Zaměstnanost. ČSÚ [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_zamestnanost

Cizinců v Česku pracuje přes 320 tisíc, třetina dělá nekvalifikované činnosti. Euro [online]. [cit. 2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/politika/cizincu-v-cesku-pracuje-pres-320-tisic-tretina-dela-nekvalifikovane-cinnosti-1336140>

Česká ekonomika loni mírně ztratila. Jsme v nejdelší recesi od roku 1997. Ihned.cz [online]. 2013 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-59479490-ceska-ekonomika-loni-mirne-ztratila-jsme-v-nejdelssi-recesi-od-roku-1997>

DOBOS, Imre a Ábel ISTVÁN. A THEORY OF ECONOMIC CYCLES [online]. 2018 [cit. 2019-02-07]. DOI: 10.1556/204.2018.40.2.1. Dostupné z: <https://search-proquest-com.zdroje.vse.cz/docview/2054441973/fulltextPDF/CF268D15B5E94367PQ/1?accountid=17203>

FIALA, Tomáš a Jitka LANGHAMROVÁ. JAK MŮŽE ZAHRANIČNÍ MIGRACE OVLIVNIT VÝVOJ POČTU A VĚKOVÉ STRUKTURY OBYVATELSTVA ČESKÉ REPUBLIKY?. Politická ekonomie [online]. 2017 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Rada/Downloads/1156.pdf>

Hayek, Friedrich A.: Monetary theory and the Trade cycle, [online], Sentry press, New York, 1933. [cit. 2018-12-01] Dostupné na: <http://mises.org/sites/default/files/Monetary%20Theory%20and%20the%20Trade%20Cycle%205.pdf>

Hrubý domácí produkt (HDP) - Metodika. ČSÚ [online]. 2015 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

Iniciativa práce 4.0. MPSV [online]. 2016b [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/prace_4_0/studie_iniciativa_prace_4.0.pdf

KAUFMAN, Bruce E. Expanding the Behavioral Foundations of Labor Economics. Industrial and Labor Relations Review [online]. 1999, 52(3) [cit. 2019-01-06]. DOI: 10.2307/2525140. ISSN 00197939. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2525140?origin=crossref>

Nedostatek lidí dělá podnikům problémy. Statistika&My [online]. 2018b [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2018/07/nedostatek-lidi-dela-podnikum-problemy/>

OP Zaměstnanost 2014 - 2020. Evropsá unie, Evropský sociální fond. Operační program zaměstnanost [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/>

Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2017. Statistika&My – měsíčník Českého statistického úřadu [online]. 2018a [cit. 2019-03-17]. Dostupné z:

<https://www.mpo.cz/assets/cz/prumysl/zpracovatelsky-prumysl/panorama-zpracovatelskeho-prumyslu/2018/10/Panorama-2017.pdf>

PÍCL, Michal a Petr RICHTER. MINIMÁLNÍ MZDA A JEJÍ VLIV NA NEZAMĚSTNANOST V ČR. Acta Oeconomica Pragensia [online]. 2014, 51-65 [cit. 2019-01-07]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Rada/Downloads/458%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Rada/Downloads/458%20(1).pdf)

Počet cizinců legálně žijících v ČR se opět zvýšil, převažují lidé ze zemí mimo EU. Česká justice [online]. 2018 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/10/pocet-cizincu-legalne-zijicich-cr-se-opet-zvysil-prevazuji-lide-ze-zemi-mimo-eu/>

Podíl nezaměstnaných osob. MPSV [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

Podpora v nezaměstnanosti 2018. Aktuálně.cz [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/finance/podpora-v-nezamestnanosti-2013/r~i:wiki:3552/?redirected=1543578486>

Projekce obyvatelstva České republiky (Projekce 2013). ČSÚ [online]. 2013 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20567167/402013u.pdf/3cdc1b6f-9334-429e-99e6-f72b4047bee3?version=1.0>

Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle ekonomické činnosti (sekte CZ-NACE). ČSÚ [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/62755324/32018118_0505.pdf/86e76d1e-e92b-4f77-88f4-e62ebf9952d4?version=1.1

Realizace aktivní politiky zaměstnanosti v rámci Moravskoslezského kraje. MPSV [online]. 2019 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/aktivni_politika_zamestnanosti

Sociální pojištění. MPSV [online]. 2017a [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/1349>

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2007. MPSV [online]. 2008 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/12866/rocenka_2007.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008. MPSV [online]. 2009 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/12867/rocenka_2008.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009. MPSV [online]. 2010 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/12868/rocenka_2009.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010. MPSV [online]. 2011 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/12869/rocenka_2010.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011. MPSV [online]. 2012b [cit. 2019-02-19]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/12870/rocenka_2011_2.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2012. MPSV [online]. 2013 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/15517/05_Statisticka_rocenka_MPSV.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2013. MPSV [online]. 2014 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/17702/rocenka_2013_v2.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2014. MPSV [online]. 2015 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/20862/MPSV_rocenka_2014.pdf

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2015. MPSV [online]. 2016a [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/26023/rocenka2015.pdf>

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2016. MPSV [online]. 2017b [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/30449/rocenka1-128.pdf>

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2017. MPSV [online]. 2018a [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34722/MPSV_rocenka_2017_web.pdf

THE WORLD BANK. THE WORLD BANK [online]. 2018 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=DE>

Vybrané demografické údaje v České republice. ČSÚ [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/62755322/32018118_0101.pdf/99f38d71-1499-4dbf-9114-bbd83bc4a8ca?version=1.0

VÝSLEDKY ZA ROK 2008. OKD [online]. 2008 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.okd.cz/cs/o-nas/financni-vysledky/vysledky-za-rok-2008>

VÝSLEDKY ZA ROK 2009. OKD [online]. 2009 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.okd.cz/cs/o-nas/financni-vysledky/vysledky-za-rok-2009>

Vývoj českého průmyslu za posledních 10 let. Statistika&My – měsíčník Českého statistického úřadu [online]. 2016 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2016/01/vyvoj-ceskeho-prumyslu-za-poslednich-10-let/>

Základní ukazatele národního hospodářství v České republice. ČSÚ [online]. [cit. 2019-01-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/62755324/32018118_0401.pdf/961c73c9-bcf7-4152-a17b-362a7bc319aa?version=1.1

Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). ČSÚ [online]. [cit. 2019-01-21]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/10180/62755324/32018118_0501.pdf/f6504a94-e9c5-42c7-ae17-454a7c4dcb11?version=1.1

Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti 2012. ČSÚ [online]. [cit. 2018-12-03]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107